

Marta Cera

Attiecības starp kapitālsabiedrību dalībniekiem
10. lpp.

Dace Vārna
Parādnieka kontu apķīlāšana ārzemēs
14. lpp.

Kristīne Markus
Profesionālie naudas atmazgātāji
18. lpp.

Kaspars Rācenājs
Darba inspekcijas loma darba strīdos
26. lpp.

Jūlija Sauša
Nodokļu regulējumam jābūt kristālskaidram
4. lpp.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa nomaksa, ja ienākumi gūti ārzemēs
22. lpp.

**GRĀMATVEDIM, CITIEM SPECIĀLISTIEM, DARBA ŅĒMĒJAM –
LĪGUMI, DARBA SAMAKSA, NODOKĻU APRĒKINI
UN CITI SVARĪGI JAUTĀJUMI DARBA ATTIECĪBĀS!**

Maija Grebenko

Darba likums un grāmatvedība

- Darba līgums, algu veidi, ziņojumi u.c. teorijas jautājumi
- Minimālā mēneša alga, minimālā stundas tarifa likme
- Par kādām summām drīkst samazināt darba ņēmēju ieņēmumus
- Vidējās izpeļņas noteikšana
- Mēneša vidējās izpeļņas noteikšana
- Dažādu atvaļinājumu apmaksa
- Kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu
- Ikmēneša ziņojuma labojuma iespējas
- Uzņēmuma līguma īpatnības ar neregistrētu fizisko personu
- Autoratlīdzības līgums

**TAGAD ARĪ
KRIEVU VALODĀ!**

**Konkrēti
aprēķinu
piemēri**

**Tematiskā
vārdnīca**

**Normatīvo
aktu
saraksts**

**Atbilstoši 2018. gada
nodokļu reformai!**

GRĀMATAS CENA

19 eiro

+ PVN

Grāmatu varat iegādāties:

- e-veikalā www.lid.lv;
- zvanot Klientu servisam pa tālruni 67606110 vai rakstot lid@lid.lv;
- izdevniecībā *Lietišķās informācijas dienests* Graudu ielā 68, Rīgā;
- Latvijas labākajās grāmatnīcās.

**LIETIŠKĀS
INFORMĀCIJAS
DIENESTS**

IZDEVNIECĪBA

Izvēlēsimies un novērtēsim kompetenci!

Oktobris šai gadā ir īpašs mēnesis, jo ir pienācis laiks, kad katram reizi četros gados jāpilda savs pilsoņa pienākums – jādodas uz vēlēšanu iecirkni un jāatdod sava balss par kādu no politisko partiju vai to apvienību sarakstiem. Ar šo soli mēs izvēlamies, kuri turpmāk būs atbildīgi par likumdošanas procesu, – mēs ievēlējam likumdevēju! 13. Saeima būs tāda, kādu mēs paši to būsīm gribējuši redzēt, tāpēc jāpatur prātā, ka, balsojot par konkrētu politisko spēku, *plusojot* vai *minusojot* Saeimas deputātu kandidātus, mēs izvēlamies savus priekšstāvjus, kam galvenokārt būs pienākums noteikt normatīvo regulējumu, to-

starp arī nodokļu jomā. Vai viņi būs pietiekami kompetenti, vai vismaz konsultēsies ar tiesību nozarēs kompetentiem speciālistiem?

Gatavojot šo žurnāla numuru, īpaši domājām par grāmatvedības un finanšu jomā nodarbinātajiem, kas pamatā ir mūsu izdevniecības izdoto žurnālu lasītāji. Jums oktobrī būs jāizdara vēl kāds tikpat svarīgs darbs – jāatjauno žurnāla abonements, lai arī 2019. gadā saņemtu būtiskāko informāciju, kas saistīta ar likumdevēja darba rezultātu – tiesību aktiem. Žurnāls *BILANCES JURIDISKIE PADOMI* turpinās savu misiju – meklēs pieredzējušākos, zinošākos tiesību

speciālistus, kas saprotami izskaidros likumu normu jēgu, to praktisku piemērošanu, arī informēs par jaunāko un aktuālāko tiesu praksi tajās tiesību nozarēs, ar ko visciešākā saskare uzņēmējdarbībā iesaistītajiem un nodarbinātajiem. Nepārprotamu atziņu par to, kādiem jābūt likumiem, izteikusi šī numura intervijas varone – nodokļu tiesību doktorante Jūlija Sauša: tiem jābūt kristālskaidriem! Tad nu kopā spordināsim likumu un noteikumu „šķautnes”, lai tās uz mirdzētu un sagādātu gandarījumu, nevis rūpes un raizes.

Vineta Vizule,
redaktore

NUMURA INTERVIJA

Nodokļu regulējumam jābūt kristālskaidram 4. lpp.
Saruna ar Jūliju Saušu, zvērīnātu advokātu biroja *VILGERTS* Nodokļu tiesību prakses vadītāju

JURISTA PADOMS

Tiesiskie aspekti attiecībā starp kapitālsabiedrību dalībniekiem 10. lpp.
Marta Cera, zvērīnātu advokātu biroja *ELLEX KĻAVINŠ* zvērīnāta advokāta palīdzē

Negodīgas mazumtirdzniecības aizliegums jāuztver nopietni 13. lpp.
Ieva Andersone, zvērīnāta advokāte, Marika Grunte, vecākā juriste, zvērīnātu advokātu birojs *SORAINEN*

Par civilprocesuālo regulējumu parādnieka kontu apklāšanai ārzemēs 14. lpp.
Dace Vārma, Tieslietu ministrijas Civiltiesību departamenta Starptautisko un procesuālo tiesību nodaļas juriste

Profesionālie naudas atmazgātāji – kā tie darbojas? 18. lpp.
Kristīne Markus, *Mag. iur.*, CAMS, darbības atbildības speciāliste *Commerzbank AG*

NODOKĻU TIESĪBAS

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa nomaksa, ja ienākumi gūti ārzemēs 22. lpp.
Dzintara Kobičeva, Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu pārvaldes Fizisko personu nodokļu daļas galvenā nodokļu inspektora stāstīto, uzklusēja Ikars Kubliņš, *plz.lv* redaktors

TIESU PRAKSE

Valsts darba inspekcijas loma darba strīdu izšķiršanā 26. lpp.
Kaspars Rācenājs, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības jurists, konsultants darba tiesisko attiecību jautājumos

Kompensāciju izmaksa lidsabiedrību pasažieriem 29. lpp.
Eiropas Savienības Tiesas lēmumi lietā C 532/17 un C-537/17

JURIDISKIE JAUNUMI

Juridisko palīdzību varēs saņemt arī Satversmes tiesas procesā 30. lpp.
Apkopota Augstākās tiesas prakse likuma „Par nodokļiem un nodevām” piemērošanā
Apkopota ES Tiesas judikatūra maksātnespējas procedūru piemērošanā

PIELIKUMS BILANCES ZELTA KOMPLEKTA ABONENTIEM

Darba koplīgumi un nozares ģenerālvienošānās

BILANCES JURIDISKIE PADOMI

ŽURNĀLS

BILANCES JURIDISKIE PADOMI

Nr. 10 (64), 2018. gada oktobris
LR UR reģistrācijas nr. 000740196
ISSN 2255-9507

IZDEVĒJS

SIA *Lietīkšās informācijas dienests*

REDAKCIJA

Redaktore Vineta Vizule
Maketētājs Arvis Villa
Literārā redaktore Rita Cielēna

1. vāka foto: Aivars Silīņš

REDAKCIJAS ADRESE

Graudu iela 68, Rīga, LV-1058
Tālrunis 67606110, fakss 67606115
E-pasts: redakcija@juridiskiepadomi.lv
www.juridiskiepadomi.lv

@JuridiskiPadomi

juridiskie.padomi

ABONĒŠANA

Abonementa noformēšana Klientu servisa
pa tālr. 67606110, e-pasts: lid@lid.lv,
vai abonējiet e-veikalā internetā www.lid.lv

REKLĀMA

Tālrunis 67606110

Izdevums ir izglītojošs. Katra juridiskā
situācija praksē risināma individuāli

Ārstata autoru viedoklis var
nesakrist ar izdevēja viedokli

Par faktu pareizību atbild raksta autors

Pārpublicēt tikai ar izdevēja rakstisku atļauju
Citēšanas gadījumā atsauce obligāta

Iespiests SIA *IBC Print Baltic*

Žurnāla gada abonenti var reģistrēties
www.juridiskiepadomi.lv
un lasīt žurnāla e-arhīvu

Nodokļu regulējumam jābūt kristālskaidram

Nodokļu joma interesē ne tikai grāmatvežus un nodokļu konsultantus. Arī daudzi juridisko profesiju pārstāvji ir specializējušies nodokļu tiesībās. Viņu darbs ir skaidrot, kā piemērojamas nodokļu likumu normas, aizstāvēt savu klientu tiesības attiecībā ar nodokļu administrāciju un būt par nodokļu maksātāju pārstāvjiem tiesvedībā. Aicinājām uz sarunu **Jūliju Saušu, zvērinātu advokātu biroja VILGERTS Nodokļu tiesību prakses vadītāju**, kas vienlaikus ir arī juridisko zinātņu doktora kandidāte nodokļu tiesībās. Viņas promocijas darba tēma ir „Juridiskās metodes nodokļu tiesībās”. Jūlija ir sadarbojusies ar Vīnes nodokļu tiesību institūtu, kā arī citiem neatkarīgiem nodokļu tiesību pētniecības institūtiem un nodokļu tiesību zinātniekiem. Nesen viņa atgriezās no konferences Stokholmas universitātē un Upsalas universitātē, kurās tikās spējīgākie doktorantūras studenti no visas Eiropas un arī Amerikas Savienotajām Valstīm. Viņa ir darbojusies arī vairākās Finanšu ministrijas un Valsts ieņēmumu dienesta (VID) darba grupās saistībā ar nodokļu piemērošanas problēmu iespējamajiem risinājumiem. Vienlaikus Jūlijai ir pieredze starptautiska biznesa interešu pārstāvēšanā, jo viņa bijusi Juridiskā departamenta direktore vienā no Latvijas eksportspējīgākajiem uzņēmumiem.

Vienmēr ir interesanti uzzināt, kāds bijis cilvēka ceļš līdz izvēlētajai profesijai.

Kas jūs pamudināja pievērsties tiesību jomai, turklāt vēl izvēlēties tieši nodokļu tiesības?

Pēc skolas mani interesēja divas profesijas – ārsta un jurista. It kā tās ir ļoti atšķirīgas, taču tās vieno vēlme palīdzēt cilvēkiem. Jaunībā neilgi strādāju arī slimnīcā, bet rezultātā tomēr izvēlējos par labu jurisprudenci. Studēju Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē, un jau no pirmajiem kursiem man bija saskare ar nodokļu tiesībām. Aptuveni 23 gadu vecumā tiku iecelta Valsts ieņēmumu dienesta Juridiskās pārvaldes galvenās juristes amatā, un ikdienā bija jārisina tieši ar nodokļu tiesībām saistīti jautājumi. Tolaik caurskatījām arī nodokļu jomu regulējošo tiesību aktu projektus, sarežģītākās lietās sadarbojāmies ar citām VID struktūrvienībām, tostarp arī Finanšu policiju. Tā pirmie pieci darbības gadi kā juristei man aizritēja, raugoties uz nodokļu tiesībām no valsts sektora skatupunkta. No VID aizgāju neilgi pirms tam, kad dienests pārvācās uz jauno ēku Talejas ielā.

Pēc bērnība nākšanas pasaulē nolēmu izmēģināt spēkus privātajā sektorā.

Tā sāku strādāt zvērinātu advokātu birojā *Borenius* (patlaban pārtapis par *ZAB Cobalt*), bet drīz vien mani uzaicināja attīstīt un veidot nodokļu tiesību praksi zvērinātu advokātu birojā *Eversheds Sutherland Bitāns*. Ar biroja vadošo partneri Agri Bitānu biju pazistama jau kopš studiju laikiem, vairākus gadus vadīju birojā nodokļu tiesību praksi un pārstāvēju klientus sarežģītās lietās, veicām arī dažādus ar nodokļu jomu saistītus pētījumus. Tolaik man uzticēja arī vadīt Ārvalstu investoru padomes Latvijā Nodokļu politikas un administrēšanas darba grupu, kas, protams, nebija tas vieglākais uzdevums.

Kādu laiku esmu strādājusi arī par Juridiskā departamenta vadītāju uzņēmumā *Aerodium*, kas saņēmis atbalstu kā Latvijas eksportspējīgākais uzņēmums un kura ideja ir pārņemt vairāk nekā 40 pasaules valstis. Tā bija lieliska iespēja vairāk pievērsties komercietībām, kārtojot uzņēmumā juridiskās formalitātes. Tas ļāva labāk izprast, kā uzņēmums funkcionē, kā var tikt atbalstītas jaunas idejas. ►

► Pēc tam tomēr atgriezies pie jomas, kas mani aizrāvējis visvairāk, – zvērinātu advokātu birojā *Vilgerts* man uzticēja veidot nodokļu tiesību praksi un tās komandu. Viena no manām kolēģēm, kas palīdz šai darbā, ir arī Viktorija Kristholde–Lūse, pieredzes bagāta nodokļu eksperte ar vairāk nekā 12 gadu pieredzi. Viktorija ir vadījusi auditorkompanijas *Grant Thornton Baltic* nodokļu konsultāciju nodaļu, bet vēl pirms tam vadīja *PwC* personāla mobilitātes pakalpojumu komandu. Mūsu plānos ir paplašināt komandu ar tikpat spējīgiem un zināšiem nodokļu tiesību speciālistiem.

Līdzšinējā darba pieredze jums laikam ir palīdzējusi arī izvēlēties doktora darba tēmu? Jā, turpinu studijas Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorantūrā, un doktora darba tēma ir „Juridiskās metodes nodokļu tiesībās”.

Juridisko metožu jomā kā viena no zināšākajām autoritātēm man ir *dr. iur.* Jānis Neimanis, viņš nu jau vairāk nekā gadu ir arī Satversmes tiesas tiesnesis. Viņš vienīgais no Latvijas ir arī Eiropas nodokļu tiesību profesoru asociācijā. *Dr. iur. J. Neimanis* ir arī mana promocijas darba vadītājs. Ceru, ka mans doktora darbs, kurā kopā savijas nodokļu tiesības ar praksē izmantojamām juridiskajām metodēm, dos pienesumu Latvijas tiesību zinātnē.

Teicāt, ka esat bijusi saistīta arī ar Ārvalstu investoru padomi. Ja jums jāraksturo nodokļu vide kādam potenciālajam investoram, kurš ieradies Latvijā, ko jūs viņam sakāt?

Stāstu, kā ir – nodokļu vide mums ir sarežģīta. Tai pašā laikā uzsveru to, kas pie mums ir arī pozitīvais. Ir ārvalstu uzņēmēji, kuriem esmu izskaidrojusi spēles noteikumus un pat ieteikusi Latviju kā potenciālo biznesa vidi. Zinu vairākus uzņēmējus, kas Latviju tik tiešām ir iemīlējuši un pat gatavi šeit pārcelt savu biznesu. Protams, ir izaicinājumi ar nodokļu piemērošanu kopumā un saistībā ar nodokļu reformu. Bieži vien nodokļus regulējošajās tiesību normās var apjukt pat juristi. Kur nu vēl to visu izprast uzņēmējam, bet, ienākot jaunā tirgū, viņam ir jābūt drošības sajūtai. Ir bijuši arī gadījumi, kad klienti atzīst, ka strādājuši Latvijā divdesmit un vairāk gadu, vadījuši uzņēmumus, bet nu secina, ka vairs nevar tikt galā ar nodokļu aspektiem, kas nodokļu reformas gaitā atklājušies. Viņi vēlas doties prom no Latvijas. Šādos gadījumos mēs izrunājam, kur saskatāmi sarežģījumi un lielākā neizpratne saistībā ar nodokļu piemērošanu, atrisinām tos un mudinām darboties tālāk. Ne vienmēr ir viegli pārliecināt klientu, ka tiksīm galā un viss būs kārtībā.

Spriežot pēc tiesvedību statistikas un Valsts ieņēmumu dienesta pieredzes, viens no

Katrā nodokļa veidā ir savi sarežģījumi, un mums kā nodokļu tiesību jomas ekspertiem tie ir arī īpaši izaicinājumi.

sarežģītākajiem laikam ir pievienotās vērtības nodoklis. Šovasar piedalījāties kā lektore arī Kārļa Dišlera fonda rīkotajā Nodokļu vasaras skolā, tajā runājt tieši par ar PVN izkrāpšanu saistīto Latvijas un ārvalstu tiesu praksi. Kas ir tie iemesli problēmām tieši ar šo nodokli?

Man gan pašai nešķiet, ka PVN būtu tas pats sarežģītākais nodoklis. Katrā nodokļa veidā ir savi sarežģījumi, un mums kā nodokļu tiesību jomas ekspertiem tie ir arī īpaši izaicinājumi. Var būt, ka tas ir ar specializāciju saistīts jautājums – katram, kurš iedziļināties kādā noteiktā nodoklī, šķiet, ka tieši šis nodoklis ir tas interesantākais. Manā ieskatā, uzņēmumu ienākuma nodoklis kādos aspektos varbūt pat varētu sacensties ar PVN. Savukārt tie kolēģi, kas specializējušies netiešo nodokļu veidos, iespējams, domā, ka sarežģītākie ir tiešie nodokļi.

Ko gan lai saka grāmatveži, kam bieži vien jātiek skaidrībā par visiem nodokļu veidiem un ka ne vienmēr var specializēties tikai vienā no tiem? Arī tiesnešiem, kas skata nodokļu strīdus, nereti jāklūst par nodokļu un grāmatvedības ekspertiem.

Jau minētajā Nodokļu vasaras skolā runājam par PVN krāpšanas lietām, kas ir aktuālas ne tikai pie mums Latvijā, bet visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Spriedām, kā ar šo tendenci cīnīties. Jāatzīst, ka esam nokļuvuši pat zināmā strupceļā, jo nodokļu administrācijām vieglāk ir atrast kādu kļūdu godprātīgu nodokļu maksātāju uzskaitē nekā stāties pretim organizētajai noziedzībai. Tā kā esmu strādājusi arī Valsts ieņēmumu dienestā, labi saprotu arī nodokļu inspektoros. Nodokļu administrācijas galvenais uzdevums ir iekasēt valsts budžetam nodokļus, tāpēc tā ņem no tā, no kā var paņemt. Vienlaikus saprotu arī tos uzņēmējus, kuri nav zinājuši un nav pat spējuši paredzēt, ka nonāks saskarē ar krāpniekiem, taču atbildību par nodokļu shēmām prasa no uzņēmēja. PVN izkrāpēju notveršana ir tik sarežģīta, ka bieži maksā arī tie, kuri nav bijuši vainīgi. Protams, ir gadījumi, kad nodokļu maksātāji zināja par konkrētiem aspektiem, bet lielākoties pēc pierādījuma bāzes top skaidrs, ka nezināja. Tomēr VID ķeras pie mazākajiem sikumiem, uzņēmēja nepamanītām kļūdām rēķinos un citām ne tik izšķirīgām niansēm, uzrēķinot apjomīgus sodus.

Ir bijuši dažādi pētījumi par PVN krāpšanu, mana autoritāte šai jomā ir profesore Rita de la Feria no Lidsas universitātes, kas vienlaikus pārstāv arī Oksfordas universitāti un Lisabonas universitāti un ir viena no zināšākajām PVN jautājumos. Viņa atzīta par vienu no ietekmīgākajām sievietēm nodokļu tiesību jomā pasaulē. Professore šogad nāca klajā ar pētījumu par PVN krāpšanu un tiesiskuma principa ievērošanu, kas ir tapis sadarbībā ar Oksfordas universitāti. Arī viņa pēta godprātīgu nodokļu maksātāja atbildību, kas mijas ar pienākumu pierādīt, ka viņš nav iesaistījies PVN krāpšanā, un kā tas atbilst vispārīgajiem likumības apsvērumiem. Ir konkrēti Eiropas Savienības (ES) Tiesas spriedumi, kas pasaka, ka priekšrocība zināmos apstākļos varētu būt valstu tiesām un nodokļu administrācijām, tomēr jāņem vērā, ka arī uzņēmēju nevar sodīt bez pierādīšanas, ka tas zināja vai varēja zināt, kādos darījumos tas ir iesaistījies.

Tiesu prakse rāda, ka PVN krāpšanas veidi un tipoloģijas ir ļoti plašas un dažādas. Es pati esmu iesākusi strādāt pie grāmatas par PVN krāpšanas tematiku. Nodokļu tiesību juristiem šis ir ļoti aktuāls jautājums. Esmu uzrunājusi iesaistīties grāmatas tapšanā arī citus šajos jautājumos kompetentus juristus, piemēram, zvērinātu advokātu Jāni Taukaču, kurš arī specializēties nodokļu tiesībās. Bet pagaidām darbs vēl ir tikai izstrādes stadijā.

Pēdējā laikā plašāk izskanējusi informācija, ka arī Latvijas tiesas sākušas vairāk vadīties pēc ES Tiesas spriedumos minētajām atziņām lietās par PVN krāpšanu un to, kādas ir nodokļu maksātāja un nodokļu administrācijas tiesības un pienākumi šajos strīdos.

Šajā vasarā parādījās pirmie Latvijas tiesu spriedumi, kuros jau tiek ievērotas ES Tiesas judikatūras atziņas. Ceru, ka arī turpmāk mūsu tiesas konsekventi ievēros šādu praksi. Nav pamatoti Latvijā skatīties tikai caur šauru savu prizmu. Nevar būt tā, ka Latvijā kā ES dalībvalstī netiek ievērotas ES Tiesas atziņas, kas jau ir ne tikai kāda viena sprieduma ietvaros, bet jau izveidojusies kā juridisko atziņu bāze par to, kā šādās lietās ir piemērojamas tiesības. Arī savās lietās, pārstāvēt klientus PVN jautājumos, esam šīs atziņas ietvēruši.

Varbūt varat minēt kādus praktiskākus ieteikumus mūsu žurnāla auditorijai, kā netikt pret paša gribu iesaistītam tā dēvētajos PVN karuseļos. Kā godīgam nodokļu maksātājam izvairīties no šādiem „zemūdens akmeņiem”?

Nodokļu vasaras skolā, kurā bez augstskolu studentiem bija pulcējušies arī praktizējoši juristi un apgabaltiesu un citu tiesu tiesnešu palīgi, spriedām arī par šo tematu. Kolēģi dalījās ar pieredzi no dažādām pozīcijām – no uzņēmēja, no uzņēmumu pārstāvošā jurista, no tiesas darbinieku redzējuma.

Pirmais padoms būtu tomēr ievērot Valsts ieņēmumu dienesta ieteikumus un pārbaudīt katra darījuma sadarbības partneri, izvērtēt, vai visi uzņēmuma rādītāji ir normas robežās; vai uzņēmums nav iekļauts

NUMURA
INTERVIJA

► nodokļu parādnieku sarakstā; vai nav apturēta saimnieciskā darbība utt. Tātad ir jāveic diezgan skrupuloza katra darījuma partnera analīze, lai pēc pāris gadiem neizveidotos situācija, ka par seniem darījumiem tiek veikts nodokļu uzrēķins. Tas nozīmē turēt roku uz pulsa un sekot līdzi tam, ar ko sadarbojamies. Tas, protams, ir ļoti apgrūtināši, gadās arī, ka pat šāda kontrole nepalīdz. Kad no darījumu noslēgšanas un pakalpojumu saņemšanas brīža ir pagājuši trīs vai četri gadi, uzņēmumam var prasīt tiesā diezgan precīzi un nešaubīgi ar iespējamiem pieļaujamiem tiesiskiem līdzekļiem pierādīt, ka šis darījums vispār ir noticis vai noticis ar konkrēto darījuma partneri, vai tā rīcībā ir bijuši cilvēkresursi un materiāltehniskie risinājumi. Uzņēmuma pārstāvjiem ir jāspēj precīzi atbildēt uz jautājumiem, kas piegādājis preces konkrētā datumā un laikā. Darbinieki, protams, to var arī neatminēties.

Nodokļu vasaras skolā pārrunājam, cik duālā situācijā atrodas arī tiesneši. Viņiem jāvērtē pierādījumi un jānorāda uz neatbilstībām, neņemot vērā, ka nevienam no mums nav fenomenāla atmiņa par to, kas kurā stundā notika pirms gadiem trim vai vairāk. Tai pašā laikā ir arī otra galējība, kad liecinieki perfekti apraksta situāciju. Arī tas rada šaubas: kā pēc ilga laika var tik precīzi atcerēties notikumus! Tāpēc jādomā, kā šādos gadījumos pierādīšanas pienākumu no nodokļu maksātāja pārliekt uz nodokļu administrāciju. Arī vainas pierādījumiem tad jābūt ļoti konkrētiem. Taču saprotu arī bijušos kolēģus nodokļu administrācijā, kuriem ir sava darba specifika un uzņēmējdarbības vides specifika nav tik labi izprotama. Reālajā praksē, piemēram, sadarbības partneriem ir labi zināmi katras puses pienākumi, tāpēc to starpā noslēgtais līgums ir vienkāršs, tajā nav viss līdz niansēm atrunāts. Savukārt nodokļu inspektoram var šķist aizdomīgi, kāpēc līgums ir tik vienkāršs, vai tas jau vien nenorāda, ka darījums nemaz nav noticis.

Ja reiz saistībā ar PVN ir iespējamas šādas krāpnieciskas darbības, varbūt vaina nav jāmeklē nodokļa maksātājos, bet pašā nodoklī? Patlaban daudzās nozarēs tiek ieviests reversais PVN, taču kādā diskusijā dzirdēju, ka noziedzīgā pasaule attiecīgi savas shēmas pārceļ uz tām nozarēm, kur tas vēl nav ieviests.

Saeimā jau tiek diskutēts par reversā PVN ieviešanu automobiļu tirdzniecības jomā. Tomēr gluži visās jomās, kur noris tirdzniecība, manuprāt, reverso PVN nevarēs ieviest, lai arī šķiet, ka tas ir vienīgais salmiņš, pie kura var piekerties. Būs interesanti uzzināt, kādu redzējumu sniegs Eiropas Komisija, jo līdz šim par reversā PVN piemērošanas praksi Latvija saņēmusi arī aizrādījumus.

Tomēr PVN ir salīdzinoši jauns nodoklis, kas attīstījies pagājušā gadsimta pirmajā pusē. Kopš pirmās PVN direktīvas 1967. gadā pagājuši vairāk nekā 50 gadi, un, iespējams, šī nodokļa koncepts varētu arī mainīties. No ES institūcijām jau tagad tiek piedāvāts vienkāršot PVN piemērošanas procesu, lai izvairītos no situācijas, ka Eiropā kopumā tiek zaudēti 151,5 miljardi eiro no ES valstu budžetu

Katra valsts ir ieinteresēta, lai attiecīgais ieņēmums nodokļu veidā nonāktu tieši šīs valsts budžetā. Tāpēc arī rodas nepieciešamība noteikt pakalpojumu sniegšanas vietu, noskaidrot, vai tajā veidosies pastāvīgā pārstāvniecība.

ieņēmumiem vai 12 procenti saistībā ar vispārīgi neiekasēto PVN no visiem nodokļu ieņēmumiem. Arī Latvijā gadā zaudējam ievērojami lielas summas no neiekasēta PVN. Tādās nozarēs kā, piemēram, izglītība un veselības aprūpe, kur izjūtam vislielāko līdzekļu trūkumu, neiekasētais PVN ļoti noderētu.

PVN jau nav vienīgais, kur iespējama izvairšanās no tā nomaksas. Patlaban ES aktuāli kļūst jautājumi par komercdarbību digitālajā vidē un kā tajā turpmāk kontrolēt nodokļu nomaksu.

Digitālajā ekonomikā ir sagaidāmi daudzi jauni izaicinājumi, ko šā gada augustā ar starptautiskajiem nodokļu tiesību ekspertiem pārrunājam arī Starptautiskās Fiskālās asociācijas organizētajā konferencē Zviedrijā par aktualitātēm tieši digitālās ekonomikas kontekstā, jo pasaule strauji mainās – komersantiem ir jaunās iespējas izmantot interneta vidi darījumiem, tāpat ir neierobežotās iespējas ceļot no vienas ES valsts uz citu. Nodokļu iekasētājiem kļūst grūti saprast un notvert to mirkli, kurā jurisdikcijā Eiropas Savienības ietvaros būtu piemērojams uzņēmumu ienākuma nodoklis. Katra valsts jau ir ieinteresēta, lai attiecīgais ieņēmums nodokļu veidā nonāktu tieši šīs valsts budžetā. Tāpēc arī rodas nepieciešamība noteikt pakalpojumu sniegšanas vietu, noskaidrot, vai tajā veidosies pastāvīgā pārstāvniecība. Ja tāda būs, tad kādi būs kritēriji, lai šo pastāvīgo pārstāvniecību piesaistītu konkrētajai jurisdikcijai. Tā bija lieliska iespēja uzzināt, kādi patlaban ir iespējamie risinājumi un konsekvences nodokļu jomā digitālās ekonomikas apstākļos un kurus varam sākt jau ievērot.

Ne vienmēr Latvijā ir jāizgudro kaut kas no jauna, ir valstis, kuras jau atradušas risinājumus. Lūkojamies uz kaimiņvalstīm, bet varbūt der vairāk pētīt situāciju visas ES kontekstā?

Doktorantūras ietvaros man bija iespēja piedalīties Stokholmas universitātes un Upsālas universitātes rīkotajā konferencē Stokholmā un Upsālā, kur vienkopus pulcējās vadošie nodokļu tiesību doktoranti no visas pasaules. Es tur biju vienīgā no Baltijas, šo konferenci apmeklēju jau otro gadu. Šogad tā galvenokārt bija veltīta transfertcenām un ar tām saistītiem jautājumiem, kā arī salīdzinošajam nodokļu tiesībām. Kopā ar starptautiskajiem praktizējošiem nodokļu tiesību ekspertiem un akadēmiskās vides pārstāvjiem doktoranti varēja apmainīties viedokļiem. Šogad bija iespēja satikt daudzus vadošos nodokļu tiesību profesorus, kas ir arī nodokļu tiesībām veltītu grāmatu autori, piemēram, ar Ekselences balvas laureāti asociēto profesori Katju Ceiji (asoc. prof. *Katia Cejie*). Konferencē piedalījās arī profesore Birke Hekere (prof. *Birke Häcker*) no Oksfordas universitātes, kas pasniedz salīdzinošās tiesības un sniedza priekšlasījumu nodokļu tiesību kontekstā, tāpat klausījāmie Nobela prēmijas laureātu profesoru Bertilu Vimanu (prof. *Bertil Wiman*), kurš pirms vairākiem gadiem viesojies arī Stokholmas Ekonomikas augstskolā Rīgā, un citus izcilus nodokļu ekspertus.

Jūsu izvēlēta promocijas darba tēma ir saistīta ar dažādu juridisko metožu izmantošanu nodokļu tiesībās. Vai var apgalvot, ka līdz šim nodokļu tiesības interpretētas pārāk šauri?

Šai aspektā vispirms būtu nepieciešams paraudzīties uz nodokļu tiesību radīšanas sākotnējo posmu. Nodokļu likumu normām būtu jābūt saprotamām ne tikai juristiem, kas šai jomā specializējušies, bet arī grāmatvežiem, uzņēmējiem, katram nodokļu maksātājam. Tad nerastos diskusija par tiesību normu interpretēšanu. Pirms pieņemam jebkādas nodokļu likumus vai grozījumus esošajos, arī jaunus valdības izdotus noteikumus, būtu veicama izpēte un pamatīgu domu apmaiņa, lai pieņemtā norma būtu kristālskaida, ikvienam saprotama. Man šai ziņā kā paraugs šķiet Vācijas nodokļu tiesību sistēma, kas ir gan ļoti strikta, gan ļoti „tīra” nodokļu tiesību izpratnē. Viņu nodokļu likumi ir sistematizēti un strukturēti, līdz ar to nerodas diskusijas nodokļu administrēšanas ietvaros. Arī ar nodokļiem saistītās tiesvedības ziņā vācieši var būt mums labs piemērs.

Ja arī mums likumu normas tiktu uzrakstītas vienkārši, tad ar to piemērošanu būtu daudz vienkāršāk. Nodokļu tiesībās pārāk plaša interpretācija nemaz nav ieteicama. Tomēr, ja likumi nav tik ideāli, kā gribētos, ir jāmēģina ne tikai paļauties uz vienu no klasiskajām interpretācijas metodēm – gramatisko, bet arī uz pārējām pamatmetodēm – skatīt tiesību normas pēc vēsturiskās attīstības, pēc saskaņotības ar citām tiesību normām un tiesību sistēmu kopumā, normas jēgas un mērķa un ievērojot vispārējos tiesību principus. Saprotu, cik nodokļu administrācijas ietvaros tas varētu būt grūti – vadīties ne tikai pēc tā, kas ierakstīts nodokļu likumos, bet arī mēģināt vadīties, piemēram, pēc samērīguma principa. Tas, protams, prasa vēlmi iedziļināties un papildu darbu.

Likumprojekti jau nekrīt no zila gaisa, tie top ministrijās, kur tos raksta arī ierēdņi, kam ir jurista kvalifikācija. Vai viņiem pietrūkst zināšanu un prasmes radīt visiem saprotamu un, kā jūs sakāt, kristālskaidru regulējumu?

Manuprāt, ministrijās strādā daudz talantīgu un gudru juristu, taču pieļauju, ka viņiem ir ļoti liela noslodze, kā arī pietrūkst finansējuma, jo nodokļu likumu rakstīšana ir ļoti darbietilpīgs process. Nedomāju, ka kāds speciāli raksta nesaprotamas normas. Pieņemmu, ja kolēģi apsēstos un apņemtos kopā ar vadošajiem ekspertiem no jauna uzrakstīt nodokļu jumta likumu, kāds ir pašreizējais likums „Par nodokļiem un nodevām”, varētu būt ļoti labs galarezultāts. Tas noteikti būtu tālredzīgs arī attiecībā uz nodokļu maksātājiem, tā noteikumi būtu skaidri un saprotami. Taču ir arī progress šai jomā, jo no jauna tapis gan Pievienotās vērtības nodokļa likums, gan Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. Tie varētu būt dažādi vērtējami, bet vismaz tas ir bijis solis nodokļu sistēmas sakārtošanas virzienā.

NUMURA INTERVIJA

**Ar Jūliju Saušu
sarunājas
Vineta Vizule**

Tiesiskie aspekti attiecībās starp kapitālsabiedrību dalībniekiem

Strīdi starp sabiedrību dalībniekiem bijuši aktuāli vienmēr – kā gadījumos, kad sabiedrības dalībnieki ir fiziskās personas, tā arī gadījumos, kad dalībnieki ir juridiskās personas. Šādi strīdi var neapšaubāmi nodarīt būtisku kaitējumu sabiedrības biznesam, taču diemžēl lielākajā daļā gadījumu iesaistītās puses to apzinās brīdī, kad šādi strīdi jau ir radušies.

Ne vienmēr veiksmīga uzņēmuma izveidošanai un attīstībai pietiks ar labu biznesa ideju vien – sekmiņas uzņēmējdarbības veikšanas pamatā tostarp ir arī racionāla un tālredzīga pieeja attiecīgam komercdarbības un izrietošo tiesisko attiecību korektam juridiskam noformējumam. Šā raksta autore galvenais mērķis ir vērst uzmanību uz preventīviem pasākumiem, kurus būtu ieteicams veikt, lai strīdu gadījumos dalībnieki būtu vienojušies par strīdu risināšanas mehānismiem, lai šādi strīdi varētu tikt pēc iespējas atrisināti, nenonākot līdz to iztiesāšanai tiesā. Savukārt, ja strīds tomēr nonāk līdz tā izskatīšanai tiesā, rakstā tiek aplūkota arī aktuāla dalībnieku strīdu tiesu prakse.

Izņemot sadaļas, kurās noteikts citādi, ar jēdzienu „dalībnieks” šī raksta ietvaros tiek apzīmēts gan sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieks, gan arī akciju sabiedrības akcionārs.

Sabiedrības dibināšanas dokumenti – dibināšanas līgums un statūti

Sabiedrības dalībnieku savstarpējo attiecību tiesiskos aspektus visupirms regulē likums. Savukārt piemērojamie normatīvie akti noteic, ka sabiedrība tiek dibināta ar tās dibināšanas līgumu un statūtiem. Būtiski, ka sabiedrības dibināšanas līgumā obligāti iekļaujama informācija attiecībā uz sabiedrības pamatkapitālu, līdz ar to likumā ietvertās dalībnieku sapulces kvoruma un lemttiesīguma normas būtu jāņem vērā, sabiedrības dibināšanas brīdī lemjot par attiecīgās sabiedrības daļu sadalījumu starp dalībniekiem.

Daļu sadalījums tiek noteikts pēc attiecīgā dalībnieka ieguldījuma sabiedrībā, taču jāatceras, ka šis daļu sadalījums arī noteiks turpmāko dalībnieka iespēju lemt dalībnieku sapulcē. Saskaņā ar Komerclikumā ietvertajām normām sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieku sapulce ir lemtspējīga, ja tajā ir pārstāvēta vismaz puse sabiedrības balsstiesīgā kapitāla (pieņemot, ka attiecīgās sabiedrības statūtos nav paredzēta lielāka pārstāvības norma). Tajā pašā laikā, ja likumā noteiktajā kārtībā sasauktā dalībnieku sapulce nav lemttiesīga tāpēc, ka tajā nav noteiktā kvoruma, **atkārtoti sasauktā sapulce ar to pašu darba kārtību ir lemttiesīga neatkarīgi no tajā pārstāvēto balsu skaita.**

Savukārt lemtspējīga sabiedrības ar ierobežotu atbildību dalībnieku sapulce lēmumu var pieņemt gadījumā, ja par to nodotas vairāk nekā puse sabiedrības sapulcē pārstāvēto balsstiesīgo balsu (pieņemot, ka attiecīgās sabiedrības statūtos vai likumā nav noteikts lielāks balsu skaits). Vienlaikus jāņem vērā, ka Komerclikums paredz stingrāku dalībnieku lēmumu pieņemšanas kārtību attiecībā uz tādiem jautājumiem kā grozījumu izdarīšana statūtos, sabiedrības darbības izbeigšana vai turpināšana, apstāšanās vai atjaunošana, sabiedrības reorganizācija un koncerna līguma noslēgšana, grozīšana un izbeigšana, kur lēmums ir pieņemts, ja par to nodotas ne mazāk par divām trešdaļām sapulcē pārstāvēto balsu, ja statūtos nav noteikts lielāks balsu skaits.

Kas attiecas uz akciju sabiedrībām, **akcionāru sapulce ir tiesīga pieņemt lēmumus neatkarīgi no tajā pārstāvētā pamatkapitāla, ja statūtos nav noteikta pārstāvības norma.** Akcionāru sapulce pie-

**Marta
Cera,**
zvērinātu
advokātu
biroja
Ellex Kļaviņš
zvērināta
advokāta
palidze

Ja sabiedrībā ir divi dalībnieki, kuri nav vienojušies par uz dalībnieku lēmumu pieņemšanu papildus attiecināmiem noteikumiem, ieteicams, ka viens no tiem tiek noteikts kā vairākuma dalībnieks.

ņem lēmumus ar klātesošo balsstiesīgo akcionāru balsu vairākumu, ja likumā vai statūtos nav noteikts lielāks balsu skaits.

Joprojām praksē var sastapties ar situācijām, kur sabiedrības diviem dalībniekiem noteikta vienāda sabiedrības daļu īpašumtiesību attiecība (50%–50%). Taču jāuzsver, ka gadījumā, ja nav noteikti citi uz dalībnieku lēmumu pieņemšanu attiecināmi noteikumi, šāda īpašumtiesību attiecība, kur sabiedrības dalībniekiem noteiktas pēc būtības vienādas lēmuma pieņemšanas tiesības, var negatīvi iespaidot sabiedrības pārvaldes iespējas gadījumos, kad sabiedrības dalībnieki nevar vienoties par kopīga lēmuma pieņemšanu.

Līdz ar to, lai nerastos strupceļa situācijas, kad nav iespējams pieņemt lēmumu, gadījumā, ja sabiedrībā ir divi dalībnieki, kuri nav vienojušies par uz dalībnieku lēmumu pieņemšanu papildus attiecināmiem noteikumiem, ieteicams, ka viens no tiem tiek noteikts kā vairākuma dalībnieks. Tajā pašā laikā jāapzinās, ka šāda vairākuma noteikšana arī nozīmēs, ka vairākuma dalībnieks būs tiesīgs izlemt būtiskus ar sabiedrības darbību saistītus jautājumus.

Papildus likumā uzskaitītajiem dibināšanas līgumā un statūtos obligāti iekļaujamajiem jautājumiem, tajos var paredzēt arī tādus citus noteikumus, ko dibinātāji uzskata par būtiskiem un kas nav pretrunā ar likumu. Piemēram, lai pasargātu mazākuma dalībnieku intereses, statūtos var paredzēt, ka atsevišķu lēmumu pieņemšanai nepieciešams tāds balsu vairākums, lai sabiedrībai īpaši svarīgi lēmumi nevarētu tikt pieņemti vienpersonīgi ar vairākuma dalībnieka lēmumu. Tāpat no sabiedrības korporatīvās pārvaldības aspekta būtiski minēt, ka statūtos bieži vien tiek paredzēts, ka valdei nepieciešams saņemt dalībnieka (vai padomes, ja tāda izveidota) piekrišanu attiecīgu lēmumu pieņemšanai.

Vienlaikus, iestrādājot sabiedrības dalībnieku savstarpējo attiecību regulējošus nosacījumus sabiedrības dibināšanas līgumā vai statūtos, jāņem vērā, ka šie dokumenti iesniedzami Uzņēmumu

reģistrā sabiedrības ar ierobežotu atbildību reģistrācijai komercreģistrā. Līdz ar to šajos dokumentos iekļautie nosacījumi būs pieejami publiski.

Dalībnieku līgums – risinājums?

No juridiskā viedokļa raugoties, visefektīvākais juridiskais instruments, lai noregulētu vienas sabiedrības dalībnieku savstarpējās attiecības, ir dalībnieku līgums. Pēc būtības dalībnieku līgums ir privāttiesiska vienošanās starp sabiedrības dalībniekiem, kurā var iekļaut nosacījumus attiecībā uz sabiedrības pārvaldi, dalībnieku savstarpējām attiecībām, kā arī tādiem savstarpējiem strīdu risināšanas mehānismiem, par kuriem vienojas sabiedrības dalībnieki.

Dalībnieku līgumā būtu ieteicams iekļaut nosacījumus, kas attiecas ne tikai uz sabiedrības darbības sākotnējo posmu pēc tās dibināšanas, bet būs aktuāli arī nākotnē, tajā skaitā – sabiedrības finansēšanas jautājumus, sabiedrības mērķus un tamlīdzīgi.

Tāpat dalībnieku līgums var kalpot, lai puses atrunātu lēmumu pieņemšanas procedūru attiecībā uz sabiedrību, piemēram, līdzīgi kā statūtos nosakot, kuru lēmumu pieņemšanai sabiedrības valdei nepieciešams saņemt dalībnieku piekrišanu. Bieži dalībnieku līgumā var tikt iekļauti arī noteikumi attiecībā uz sabiedrības daļu atsavināšanu, piemēram, pirmpirkuma tiesības citiem sabiedrības dalībniekiem daļu atsavināšanas gadījumā, daļu opcijas vai līdzpirkšanas tiesības vairākuma un mazākuma dalībniekiem.

Dalībnieku līguma priekšrocība neapšaubāmi ir arī iespēja nodrošināt tajā iekļauto nosacījumu konfidencialitāti, ņemot vērā, ka dalībnieku līgumu atšķirībā no dalībnieku līguma un sabiedrības statūtiem nav pienākuma iesniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā, reģistrējot sabiedrību. Turklāt dalībnieku līgums, līdzīgi kā dibināšanas līgums, var tikt noslēgts jau pirms sabiedrības reģistrācijas komercreģistrā, lai

JURISTA
PADOMS

- nodrošinātu, ka sabiedrības dalībnieki vienojušies par kopējās sadarbības būtiskiem noteikumiem jau tās dibināšanas gaitā.

Jāpiebilst, ka, tā kā saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem dalībnieku līgumu neregulē neviena speciālā tiesību norma, tas uzskatāms par civiltiesisku līgumu. Latvijā nav izveidojusies tiesu prakse vai judikatūra attiecībā uz dalībnieku līgumu noslēgšanu un piemērošanu.

Aktuāla tiesu prakse dalībnieku strīdos – dalībnieka izslēgšana no sabiedrības

Dalībnieku savstarpējo strīdu iemesli var būt visdažādākie, tomēr, kā minēts raksta sākumā, bieži vien šādi strīdi var negatīvi ietekmēt ne tikai attiecības starp dalībniekiem, bet arī pašas sabiedrības darbību.

Saskaņā ar Komerclikumā ietvertajām normām tiesa var izslēgt dalībnieku no sabiedrības, pamatojoties uz sabiedrības prasību, ja viņš bez attaisnojoša iemesla nepilda savas saistības vai kā citādi nodarījis būtisku kaitējumu sabiedrības interesēm, nav izpildījis saistības, vai nav pārtraucis kaitējuma nodarīšanu pēc tam, kad no sabiedrības saņemts rakstveida brīdinājums. Savukārt **prasību par dalībnieka izslēgšanu var celt dalībnieki, kuri pārstāv ne mazāk par pusi no sabiedrības pamatkapitāla, ja statūtos nav noteikts lielāks balsu skaits.**

Dalībnieka izslēgšanas gadījumā tā daļas pāriet sabiedrībai, kurai ir pienākums izmaksāt izslēgtajam dalībniekam viņa ieguldījumu. Ieguldījuma apmērs tiek noteikts atbilstoši Komerclikumā ietvertajiem noteikumiem attiecībā uz daļu apmaksu, proti, sabiedrība ietur vienu piektdaļu (20%) no pārdošanas cenas un atlikušo summu (80%) izmaksā attiecīgajam dalībniekam.

Jāņem vērā, ka saskaņā ar normatīvajiem aktiem sabiedrībai savas daļas jāatsavinā jaunam īpašniekam gada laikā no to iegūšanas. Savukārt, ja šīs daļas noteiktajā termiņā neatsavinā, tad attiecīgās daļas jādzēš un attiecīgi jāsamazina sabiedrības pamatkapitāls.

Lojalitātes pārkāpums kā dalībnieka izslēgšanas pamats

2018. gada sākumā tikusi papildināta Augstākās tiesas judikatūra par dalībnieka izslēgšanu no sabiedrības lojalitātes pret sabiedrību neievērošanas dēļ.¹ Šajā spriedumā Augstākā tiesa detalizētāk norādījusi uz kaitējuma raksturu, kura nodarīšanas rezultātā dalībnieks var tikt izslēgts no sabiedrības.

Minētais spriedums paredz, ka, vērtējot turpmāka kaitējuma sabiedrībai nodarīšanas iespējamību, jāņem vērā arī konkrētā dalībnieka rīcības raksturs, proti, vai kaitējuma nodarīšana ir bijis atsevišķs, izolēts incidents, kam pamatā ir nejauša apstākļu sakritība vai neuzmanība, vai arī tā ir

Kaitējums sabiedrībai var izpausties ne tikai materiālā izteiksmē, bet arī kā kaitējums sabiedrības reputācijai.

radīta ar tīšu un sistemātisku kaitējuma nodarīšanu sabiedrībai. Augstākā tiesa tostarp norādījusi, ka, **konstatējot kaitējuma esamību, nav nepieciešams tišs nolūks kaitēt sabiedrībai, jo ir pietiekami, ka kaitējums ir nodarīts ar apzinātu rīcību, kuras kaitīgumu sabiedrībai tās veicējs nevarēja neapzināties.**

Vienlaikus tiesa uzsverusi, ka tīša, ar nolūku veikta sistemātiska plānveida rīcība, kas vērsta uz būtisku zaudējumu nodarīšanu sabiedrībai ar mērķi gūt no tā personisku labumu, vienmēr uzskatāma par nopietnu lojalitātes pārkāpumu, kā rezultātā uzskatāma arī par būtisku kaitējumu sabiedrībai likuma izpratnē. Attiecīgi Augstākā tiesa nonākusi pie secinājuma, ka kaitējums sabiedrībai var izpausties ne tikai materiālā izteiksmē, bet arī kā kaitējums sabiedrības reputācijai, un viens no likumā paredzētās tiesības prasīt dalībnieka izslēgšanu no sabiedrības mērķiem ir novērst turpmāka kaitējuma nodarīšanu sabiedrībai no tai nelobāla dalībnieka puses.

Secinājumi

Svarīgi ar likumā pieejamajiem līdzekļiem neregulēt attiecības starp sabiedrību dalībniekiem, lai pēc iespējas novērstu dalībnieku strīdu rašanos un vienotos par kopējiem sadarbības principiem jau sabiedrības dibināšanas brīdī.

Būtiski, ka šāda pieeja būtu attiecināma uz visām, ne tikai uz atsevišķām sabiedrībām, kurās dibināšanas brīdī vai turpmāk nākotnē plānots vairāk par vienu dalībnieku. Dalībnieku līguma noslēgšana vienmēr būs advokātu un juristu ieteikums, lai katrs dalībnieks pēc iespējas pasargātu savas intereses, kā arī lai liktu uzsvāru uz sabiedrības uzņēmējdarbības attīstību, nevis savstarpēju strīdu risināšanu.

Savukārt, ja strīda gadījumā tiek konstatēts, ka viens no dalībniekiem tiši rada kaitējumu sabiedrībai, un strīds nonāk līdz tā izskatīšanai tiesas procesā, aktuālā tiesu prakse par dalībnieka izslēgšanu no sabiedrības paredz, ka, izpildoties konkrētiem kritērijiem, jāprasa dalībnieka izslēgšana no sabiedrības tā lojalitātes pret sabiedrību pārkāpuma un kaitējuma nodarīšanas sabiedrībai dēļ. B J P

JURISTA PADOMS

1 Latvijas Republikas
Augstākās tiesas
2018. gada 31. janvāra
Civillietu departamenta
spriedums lietā
Nr. C29816512,
SKC–34/2018

Materiāls tapis
sadarbībā ar

Ellex[®]
Klavins

Negodīgas mazumtirdzniecības aizliegums jāuztver nopietni

Konkurences padome (KP) 2018. gada martā pieņēma pirmo lēmumu par Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma (NMPAL) pārkāpumu. Tādējādi ir beidzies uz vienu gadu pēc NMPAL stāšanās spēkā (2016. gada 1. janvārī) noteiktais „ieciētības” periods, kurā KP bija apņēmusies nesodīt uzņēmumus par jaunā likuma pārkāpumiem.

Lai novērtētu NMPAL ieviešanas gaitu, KP 2016. gadā un 2017. gada pirmajā pusgadā īstenoja tirgus uzraudzību. Tās ietvaros KP ieguva informāciju, uz kuras pamata 2017. gada martā tika ierosināta pārkāpuma izpētes lieta pret *Baltstor* (veikalu *Mego* un *Vesko* preču zīmola pārvaldītājs) un tā mazumtirdzniecības kooperācijā iesaistīto partneri *Lenoka*. Lēmumā KP konstatēja, ka minētie uzņēmumi vairāk nekā 60% no KP pārbaudītajiem gadījumiem piemērojuši piegādātājiem neatspoguļojošas un nepamatotas līguma sankcijas. Proti, KP ieskatā netaisnīgās sankcijas par nepilnīgu preču pasūtījumu izpildi un par neprecīzi norādītām cenām pavadzīmēs tika atzītas par nepamatotām, tādējādi radot pamatu atkārtotai sankciju piemērošanai.

Līgumsoda apmērs par nepilnīgu preču pasūtījuma izpildi virknē gadījumu pārsniedzis taisnīga un pamatota līgumsoda apmēru. Savukārt, nosakot līgumsodu par neprecīzi norādītām cenām pavadzīmēs, virknē gadījumu tas bijis aprēķināts no nepareizās preču pavadzīmē norādītās (augstākās) cenas, kas nebija pamatparāda summa.

Tādējādi līgumsoda apmērs KP ieskatā pārsniedza taisnīga un samērīga līgumsoda apmēru, t.i., 10% no pamatparāda summas.

Līgumsoda pārmērīgumu KP pamatojusi gan ar vispārējo Civillikuma regulējumu, kas nosaka, ka līgumsods par saistību nepieņemšanu izpildi var tikt noteikts ne vairāk par 10% no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra, gan ar NMPAL kā speciālā likuma regulējumu. Vienlaikus KP lēmumā uzsverusi, ka sodītie mazumtirdzniecības uzņēmumi paši nebija ievērojuši labas ticības principu. Mazumtirgotāji laikus neveica pasākumus, kas novērstu un mazinātu piegādātāju izraisītus līguma pārkāpumus, tādējādi radot pamatu atkārtotai sankciju piemērošanai.

Nemot vērā, ka NMPAL ir spēkā tikai divus gadus, vēl nav izveidojusies tā piemērošanas prakse, un joprojām ir daudz neskaidrību par NMPAL interpretāciju. NMPAL tika pieņemts ar mērķi ierobežot mazumtirgotāju iepirkuma varas izmantošanu pret piegādātājiem. Lai gan atslēgvārds ir „iepirkuma varas izmantošana”, būtiski atcerēties, ka **likumā noteiktie komercprakses aizliegumi attiecas uz visiem pārtikas mazumtirgotājiem neatkarīgi no to iepirkuma varas.** Tādēļ katram

Ieva Andersone,
zvērināta
advokāte,
zvērinātu
advokātu
birojs
SORAINEN

Marika Grunte,
vecākā
juriste,
zvērinātu
advokātu
birojs
SORAINEN

pārtikas mazumtirgotājam ir vērts uztvert NMPAL nopietni un pārbaudīt, vai tā līgumi un attiecības ar piegādātājiem nepārkāpj šajā likumā noteiktos aizliegumus.

Savukārt nepārtikas preču tirdzniecībā likums piemērojams mazumtirgotājiem ar būtisku ietekmi. Būtiska ietekme ir nosakāma atbilstoši NMPAL noteiktajiem kritērijiem, kas detalizēti skaidroti **KP vadlīnijās par NMPAL piemērošanu**¹. Maksimālais naudas sods, ko KP var piemērot tirgus dalībniekam par NMPAL pārkāpumu, ir līdz 0,15% no tirgus dalībnieka pēdējā pārskata gada neto apgrozījuma. Lai gan pagaidām ir tikai viens piemērs, kad KP ir praksē uzlikusi sodu par NMPAL pārkāpumu, visticamāk, tas nebūs pēdējais šāds gadījums.

¹ https://www.kp.gov.lv/files/documents/NMPAL_VL_13%2012%202017.pdf

Materiāls tapis
sadarbībā ar

 SORAINEN

Par civilprocesuālo regulējumu parādnieka kontu apķīlāšanai ārzemēs

JURISTA
PADOMS

2017. gada 18. janvārī visās Eiropas Savienības dalībvalstīs, izņemot Apvienoto Karalisti un Dāniju, kļuva piemērojama Eiropas parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija regula Nr. 655/2014, ar ko izveido Eiropas kontu apķīlāšanas procedūru, lai atvieglotu pārrobežu parādu piedziņu civillietās un komercietās (turpmāk – regula). Ar regulu radīts jauns pārrobežu prasības nodrošināšanas instruments – **Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums**, kas ļauj kreditoriem apķīlāt parādnieka naudas līdzekļus (kontus) kredītiestādēs un tādējādi efektīvāk piedzīt parādu pārrobežu procesā. Jaunais instruments tieši saistīts ar parādu atgūšanas jautājumiem pārrobežu procesā, kas ikdienā skar lielu daļu uzņēmēju.

Kādos gadījumos jaunais pārrobežu prasības nodrošināšanas instruments ir noderīgs?

2015. gadā ar Latvijas tiesas spriedumu piedzīts parāds no fiziskas personas par namu apsaimniekošanas un komunālajiem parādiem. Pēc tiesvedības uzsākšanas parādnieks vairākkārtīgi mainījis dzīvesvietu, šobrīd viņa dzīvesvieta un ienākumu gūšanas vieta ir Vācijā. Piedziņa Latvijā nav iespējama, jo nav aktīvu vai mantas. No publiskajiem reģistriem konstatēts, ka parādnieks Latvijā izvairās arī no uzturlīdzekļu maksājumiem.

Neliels Latvijas uzņēmums sniedzis pakalpojumus Zviedrijas būvniecības uzņēmumam. Zviedrijas uzņēmums palicis parādā vairāk nekā 12 000 eiro, uz kreditora brīdinājumu sniedzis atbildi, norādot, ka parādu atzīst, bet nav līdzekļu tā samaksai tuvākajā laikā, vienlaikus nepiedāvājot nekādu risinājumu.

Piemēri ilustrē, ka šis jaunais pārrobežu prasības nodrošināšanas instruments paver iespējas to piemērot gan attiecībā uz fiziskām personām, gan uzņēmumiem. Svarīgi ir tas, kas Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums ļauj kreditoriem apķīlāt parādnieka naudas līdzekļus (kontus) kredītiestādēs gan pirms prasības celšanas tiesā, gan jebkurā tiesvedī-

Šajā rakstā apskatīti regulas piemērošanas aspekti no nacionālā civilprocesuālā regulējuma skatpunkta.

bas stadijā, gan arī sprieduma izpildes stadijā, tādējādi efektīvāk piedzīt parādu pārrobežu procesā.

Regulas darbības jomas un darbības nodrošināšana nacionālajās tiesībās

Regula piemērojama tikai pārrobežu civillietās un komercietās prasījumiem par konkrētas naudas summas samaksu, kam ir iestājies termiņš, un prasījumiem samaksāt nosakāmu naudas summu, kas izriet no darījuma vai notikuma, kurš jau ir norisinājies, ar noteikumu, ka šādu prasījumu var iesniegt tiesā.

Regulas pilnīgas darbības nodrošināšanai Civilprocesa likumā (turpmāk – CPL) noteikti

**Dace
Vārna,
Tieslietu
ministrijas
Civiltiesību
departamenta
Starptautisko
un procesuālo
tiesību
nodaļas
juriste**

Jaunais pārrobežu prasības nodrošināšanas instruments paver iespējas to piemērot gan attiecībā uz fiziskām personām, gan uzņēmumiem.

atsevišķi jautājumi, kas attiecas uz regulā paredzētās dalībvalstu rīcības brīvības izmantošanu, atbildīgo institūciju noteikšanu procesuālo darbību veikšanai, kā arī atsevišķu aspektu noregulējumu izveidotā instrumenta īstenošanai. Šajā rakstā apskatīti regulas piemērošanas aspekti no nacionālā civilprocesuālā regulējuma skatpunkta (iesniedzot apķīlāšanas pieteikumu Latvijas tiesā).

Piekritības jautājumi

Pēc vispārējiem noteikumiem (CPL 644.²³ pants) pieteikums par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izsniegšanu jāiesniedz tajā tiesā, kurā ceļama nodrošināmā prasība, vai tiesā, kuras lietvedībā atrodas lietas izskatīšanai pēc būtības.

Latvijas tiesā nevar iesniegt Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma pieteikumus (turpmāk – apķīlāšanas pieteikumi) attiecībā uz Dānijas un Apvienotās Karalistes teritoriju, kā arī Apvienotās Karalistes un Dānijas tiesās nevar iesniegt apķīlāšanas pieteikumus attiecībā uz pārējo ES dalībvalstu un Latvijas teritoriju.

Izņēmums attiecas uz patērētāju tiesībām (parādnieks – patērētājs), apķīlāšanas pieteikumu var iesniegt vienīgi patērētāja domicila valstī (pēc patērētāja deklarētās dzīvesvietas) neatkarīgi no tā, kuras valsts tiesai ir jurisdikcija skatīt lietu pēc būtības. Nacionālā piekritība apķīlāšanas pieteikumiem, kas celti, pamatojoties uz notariālo aktu, skata jebkura rajona tiesa pēc prasītāja izvēles, kura atrodas tās apgabaltiesas teritorijā, kurā zvērināts notārs taisījis attiecīgo notariālo aktu (Notariāta likuma D1 sadaļa regulas darbības jomās).

Prasības apķīlāšanas pieteikuma formai un saturam

Regula paredz, ka apķīlāšanas pieteikums sagatavojams, izmantojot regulas 8. pantā norādīto veidlapu (apķīlāšanas pieteikuma veidlapa), kurai jāpievieno apķīlāšanas pieteikuma pamatojumā norādītos

apliecinošos dokumentus tās dalībvalsts valodā, kurā pieteicējs griežas tiesā. CPL 644.²⁴ pantā noteikts, ka, iesniedzot apķīlāšanas pieteikumu, vienlaikus pievienojams dokuments, kas apliecina valsts nodevas samaksu, kas noteikta CPL 34. panta 7.1. daļā un ir 0,5% no prasības summas, bet ne mazāk kā 70 eiro. Jāņem vērā, ka papildus pieteicējam jāmaksā arī lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 15 eiro apmērā, ja kreditoram nav zināmi parādnieka konti un/vai banka, kurā glabājas parādnieka naudas līdzekļi attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalstī.

Apķīlāšanas pieteikuma nepieņemšana vai atstāšana bez virzības

Apķīlāšanas pieteikuma nepieņemšanas un pieteikuma atstāšanas bez virzības pamati un sekas kopumā atbilst vispārējiem Civilprocesa likumā nostiprinātajiem principiem. Ja nav pievienota pilnvara vai cits dokuments, kas apstiprina pārstāvja pilnvarojumu vērsties tiesā, tiesa atsakās pieņemt apķīlāšanas pieteikumu, lēmumu līdz ar iesniegtajiem dokumentiem izsniedzot pieteicējam. Lēmums nav pārsūdzams, savukārt **tiesneša atteikums nav šķērslis apķīlāšanas pieteikumu iesniegt atkārtoti, novēršot trūkumus.**

Gadījumā ja pieteicējs nebūs sniedzis visas regulas 8. pantā norādītajā veidlapā iekļaujamās ziņas vai nav pievienojis dokumentus, kas apliecina valsts nodevas vai ar ziņu iegūšanu saistīto izdevumu samaksu, vai no pilnvaroja neizriet pārstāvja tiesības griezties ar šo pieteikumu tiesā, tiesa atstāj pieteikumu bez virzības, nosakot termiņu trūkumu novēršanai. Ja prasītājs noteiktajā termiņā trūkumus nenovērš, pieteikumu uzskata par neiesniegtu un atdod pieteicējam.

Ja apķīlāšanas pieteikums iesniegts tiesā pirms prasības celšanas un kreditors (prasītājs) prasību noteiktajā termiņā nav cēlis, tiesa pati pēc savas iniciatīvas, pieņem lēmumu par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma atcelšanu un nosūta to zvērinātam

JURISTA
PADOMS

- tiesu izpildītājam, kura lietvedībā atrodas izpildu lieta vai, ja lēmums izpildāms citā dalībvalstī, – attiecīgās valsts kompetentajai institūcijai.

Ziņu iegūšana par parādnieka naudas līdzekļiem kredītiestādēs

Regula paredz vienotus principus ziņu par parādnieka naudas līdzekļiem (kontiem) iegūšanai. Ziņu esamība, kas ļauj identificēt bankas nosaukumu un parādnieka konta numuru, ir viens no priekšnosacījumiem tiesai Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanai (atšķirībā no nacionālā prasības nodroši-

Ziņu esamība, kas ļauj identificēt bankas nosaukumu un parādnieka konta numuru, ir viens no priekšnosacījumiem tiesai Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanai.

JURISTA PADOMS

nājuma regulējuma). Šādas informācijas norādīšana apķīlāšanas pieteikumā ir kreditora pienākums.

Savukārt, ja kreditors jau ir ieguvis tiesas nolēmumu vai publisku aktu (t.i., sprieduma vai notariālā akta izpildes nodrošinājuma gadījumā), kreditors vienlaikus ar pieteikuma par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu iesniegšanu **var lūgt tiesu iegūt ziņas par atbildētāja naudas līdzekļiem (kontiem) kredītiestādēs**. Dalībvalstīm regula paredz rīcības brīvību noteikt ziņu iegūšanas veidu un kārtību. Tā, piemēram, Latvijas kredītiestādēm šādas ziņas jāsniedz nekavējoties, bet ne vēlāk kā trešajā dienā no tiesas lūguma saņemšanas, nosūtot ziņas elektroniskā pasta sūtījumā, kas parakstīts ar drošu elektronisko parakstu.

Apmierinot kreditora pieteikumu par ziņu par atbildētāja naudas līdzekļiem (kontiem) iegūšanu (CPL 644.²⁵ pants), tiesa pati nosūtīs kredītiestādēm vai attiecīgā gadījumā ārvalsts informācijas iestādei (ko katra dalībvalsts būs paziņojusi) lūgumu sniegt minētās ziņas.

Savukārt Civilprocesa regulējums (644.²⁵ septītā daļa) nosaka, ka, ja apķīlāšanas pieteikums būs iesniegts ārvalsts tiesā, ārvalsts tiesas lūgumu iegūt ziņas par atbildētāja bankas kontiem kredītiestādē, kas atrodas Latvijā, jebkurai Latvijas pirmās instances tiesai ir pienākums izvērtēt un izpildīt.

Iespējamo zaudējumu nodrošināšana

Atbilstoši regulas 12. pantam visos gadījumos, kad kreditors (prasītājs) vēl nav ieguvis tiesas no-

lēmumu vai publisku aktu, zaudējumu nodrošināšana ir obligāta. Tas nozīmē, ka tiesa nekavējoties pēc pieteikuma iesniegšanas pieņem nolēmumu par kreditora (prasītāja) pienākumu nodrošināt iespējamus parādnieka (atbildētāja) zaudējumus un noteic tiesu izpildītāja depozīta kontā iemaksājāmās summas apmēru (CPL 644.²⁸). Atšķirībā no nacionālā prasības nodrošināšanas regulējuma tiesa pieņem lēmumu par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumu tikai pēc tam, kad prasītājs ir iesniedzis nodrošinājumu un tiesu izpildītājs ir paziņojis par attiecīgās summas iemaksu tiesu izpildītāja depozīta kontā.

Atbilstoši CPL 644.²⁷ pantā noteiktajam lēmumu par zaudējumu nodrošināšanu un lēmumu par trūkumu novēršanu tiesa pieņem vienlaikus. Šādā gadījumā lēmumu par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu tiesa pieņem tikai tad, ja kreditors (prasītājs) būs novērsis trūkumus.

Savukārt, gadījumā ja prasītājs noteiktā termiņā trūkumus nenovērš, tiesa vienlaikus pieņem lēmumu par zaudējumu atlīdzības nodrošināšanai iemaksātās summas izmaksu no tiesu izpildītāja konta.

CPL 644.²⁹ pants paredz, ka, ja pret atbildētāju celtā prasība ir noraidīta vai atstāta bez izskatīšanas vai tiesvedība lietā izbeigta CPL 223. panta 2. un 4. punktā noteiktajos gadījumos, atbildētājs ir tiesīgs prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas tam nodarīta ar Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu. Pēc atbildētāja lūguma, noraidot prasību vai apmierinot prasību daļēji, tiesa spriedumā vai lēmumā, ar kuru prasība atstāta bez izskatīšanas vai lieta izbeigta, vienlaikus izlemj jautājumu par zaudējumu atlīdzības nodrošināšanai iemaksātās summas izmaksu no tiesu izpildītāja depozīta konta atbildētājam.

Lēmums par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu

Tiesas lēmumu pieņem rakstveida procesā, iepriekš par to nepaziņojot lietas dalībniekiem. Arī pēc lēmuma pieņemšanas lēmumu paziņo tikai prasītājam (kreditoram), kurš var to pārsūdzēt Civilprocesa noteiktajā kārtībā. Parādniekam par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu **paziņo tikai pēc tā izpildes kārtībā, kā to paredz CPL 644.³³ pants**.

Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izpilde

Latvijas tiesā izdota Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izpildi ierosina pats kreditors (prasītājs), vēršoties pie zvērināta tiesu izpildītāja, ja Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums izpildāms Latvijā (CPL 644.³²), vai ārvalsts kompetentā iestādē, ja tas izpildāms citā dalībvalstī.

Tiesu izpildītājam Latvijā jāpieņem arī ārvalsts tiesas izdots Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums, kuru var iesniegt kā kreditors (parādnieks), tā arī rīkojumu izdodošā tiesa.

Saskaņā ar CPL 540. panta pirmās daļas 19. punktu Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma

veidlapas A daļa ir izpildu dokuments (rikojums izpildāms jebkurā dalībvalstī bez atzišanas un izpildāmības pasludināšanas).

Tā kā iespējama situācija, ka Latvija var būt tikai izpildes jeb bankas konta atrašanās valsts un parādnieka domicils ir citā valstī, piedzinējs var vērsties pēc savas izvēles pie jebkura Latvijas jurisdikcijā praktizējoša zvērināta tiesu izpildītāja.

Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izpilde neatšķiras no nacionālā prasības nodrošināšanas regulējuma. Tiesu izpildītājs dod rīkojumu kreditiestādēm apķīlāt parādnieka naudas līdzekļus kreditiestādē rīkojumā norādītās summas apmērā, pārskaitot tos uz tiesu izpildītāja depozīta kontu. CPL 1. pielikuma 3. punktā noteikti ierobežojumi attiecībā uz parādnieka (atbildētāja) apķīlāto naudas līdzekļu apmēru.

Tiesu izpildītājam ir pienākums izdot paziņojumu (regulas 25. pants) par naudas līdzekļu apķīlāšanu un nosūtīt to tiesai un kreditoram, tai skaitā uz ārzemēm. Savukārt kreditoram (prasītājam) ir pienākums pēc savas iniciatīvas lūgt pārmērīgi apķīlāto naudas summu atbrīvošanu. Attiecīgi 644.³² pants paredz, ka Latvijas gadījumā kreditors šādu lūgumu adresē tiesu izpildītājam, kas dod attiecīgu rīkojumu kreditiestādei.

Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izsniegšana parādniekam

Par Latvijas tiesas izdotu Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izdošanu parādniekam atbildīga ir tiesa vai tiesu izpildītājs gadījumā, ja viņa lietvedībā atrodas ārvalsts tiesas izdots Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums.

Tiesa pēc tam, kad saņēmusi tiesu izpildītāja vai attiecīgās ārvalsts izpildu institūcijas paziņojumu par naudas līdzekļu apķīlāšanu, izsniedz dokumentus atbildētājam. Ja atbildētāja domicils ir Latvijā – saskaņā ar CPL noteikto kārtību, savukārt, ja atbildētāja domicils ir citā Eiropas Savienības dalībvalstī, – tiesa dokumentus nosūta ārvalsts kompetentajai iestādei. Ja atbildētājs atrodas kādā trešajā valstī, tiesa tos nosūta saskaņā ar CPL 82. vai 83. nodaļas noteikumiem par dokumentu starptautisko izsniegšanu.

Ja ārvalstī, kas ir vienīgā izpildes valsts un parādnieka (atbildētāja) domicila valsts, jāizpilda Latvijas tiesas izdots Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums, kreditoram (prasītājam), vērsoties ārvalsts izpildu institūcijā sākt rīkojuma izpildi, vienlaikus ir jāvēršas Latvijas tiesā, kas izdevusi Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumu, ar lūgumu nosūtīt attiecīgās izpildes valsts kompetentajai institūcijai parādniekam (atbildētājam) izsniedzamos dokumentus.

Savukārt, ja valsts, kurā atbildētāja domicils ir Latvija, un Latvija ir vienīgā izpildes valsts, piedzinējs parādniekam izsniedzamos dokumentus iesniedz tiesu izpildītājam līdz ar pieteikumu par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma izpildi, un tiesu izpildītājs pēc rīkojuma izpildes parādniekam izsniedz Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumu.

Tā kā iespējama situācija, ka Latvija var būt tikai izpildes jeb bankas konta atrašanās valsts un parādnieka domicils ir citā valstī, piedzinējs var vērsties pēc savas izvēles pie jebkura Latvijas jurisdikcijā praktizējoša zvērināta tiesu izpildītāja.

Citos gadījumos, kad Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumu izdevusi ārvalsts tiesa, un tas izsniedzams parādniekam, kura dzīvesvieta ir Latvijā, par dokumentu izsniegšanu atbild tiesa, kuras darbības teritorijā atrodas atbildētāja deklarētā dzīvesvieta, dzīvesvieta, atrašanās vieta vai juridiskā adrese.

Tiesību aizsardzības līdzekļi Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma atcelšanai, grozīšanai, izpildes kārtības grozīšanai

Regulas panti no 33. līdz 36. ieviesti CPL 644.³⁴ un 644.³⁵ pantā, nosakot kārtību, kādā Latvijas jurisdikcijā realizējami tiesību aizsardzības līdzekļi, un kārtību, kādā izskatāms parādnieka (atbildētāja) vai kreditora (prasītāja) pieteikums par Latvijas tiesas izdota Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma atcelšanu, grozīšanu, tā izpildes atteikšanu vai izpildes kārtības grozīšanu. Šādu pieteikumu izskata rakstveida procesā, iepriekš par to paziņojot lietas dalībniekiem, nosūtot pieteikumu un nosakot termiņu paskaidrojumu sniegšanai. Lēmums ir pārsūdzams.

Savukārt jautājums par ārvalsts tiesas izdota rīkojuma izpildes atteikšanu vai kārtības grozīšanu iesniedzams rajona tiesā, kuras darbības teritorijā izpildāms Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums, izskatīšanas kārtību nosakot identisku kā pieteikuma izskatīšanas gadījumā par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma atcelšanu, grozīšanu.

Svarīgi, ka tāpat kā nacionālajā prasības nodrošināšanas regulējumā, arī Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumā pieļaujama tā aizstāšana ar citiem CPL 138. pantā noteiktajiem prasības nodrošinājuma līdzekļiem. Pieteikumu par Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojuma aizstāšanu ar citiem prasības nodrošinājuma līdzekļiem var izskatīt gan tiesa, kas izdevusi Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojumu, gan tā tiesa, kuras darbības teritorijā izpildāms ārvalsts tiesas izdots Eiropas kontu apķīlāšanas rīkojums (CPL 644.³⁶ otrā daļa).

JURISTA
PADOMS

BJP

Profesionālie naudas atmazgātāji – kā tie darbojas?

2018. gada 23. augustā tika publicēts *Moneyval* ziņojums¹ par Latvijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (NILLTF) novēršanas sistēmas novērtēšanas 5. kārtu. Ziņojumā konstatētas vairākas nepilnības, tajā skaitā par patieso labuma guvēju noteikšanas efektivitāti Latvijā. Šis jautājums ir cieši saistīts ne tikai ar čaulas veidojumiem² un to darbību, bet arī tām personām, kas par samaksu palīdz veikt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu. Tas ir, **profesionāla naudas atmazgāšana ir viens no lielākajiem riskiem, kas ir raksturīgs Latvijas NILLTF risku profilam.** Neveicot atbilstošu profesionālo naudas atmazgāšanas riska izvērtējumu, kā arī neizvēloties efektīvas tās novēršanas metodes, vēlamais rezultāts par ekonomisko un finanšu noziegumu ievērojamu samazinājumu netiks sasniegts.

Kas ir „profesionālā naudas atmazgāšana”? Saskaņā ar Finanšu darījumu darba grupu (FATF) – vienu no vadošajām organizācijām, kas nosaka standartus NILLTF jomā, – profesionāla naudas atmazgāšana ir darbību kopums, kas ir vērsts uz palīdzības sniegšanu noziedzniekiem, lai izvairītos no NILLTF apkarošanai paredzētajiem kontroles rīkiem un sankcijām un varētu izmantot nelegāli iegūtos līdzekļus savā labā. **Par profesionālu naudas atmazgātāju (PNA) savukārt tiek**

uzskatīta tāda persona, uzņēmums vai noziedznieku tīkls, kas veic noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu kā trešā persona, preti saņemot noteikta veida atlīdzību³. PNA lomu var veikt gan noziedzīgi grupējumi, kas specializējas profesionālu naudas atmazgāšanas darbību veikšanā, gan arī līdzdalībnieki, kas zina, ka, veicot noteikta veida uzdevumus, līdzdarbojas un atbalsta NILLTF vai izturas apzināti nolaidīgi, ar savām darbībām pieļaujot NILLTF.

Saskaņā ar FATF pētījumu⁴ PNA parasti sniedz savus pakalpojumus noziedzniekiem un noziedzīgiem grupējumiem. PNA ir izšķiroša nozīme naudas atmazgāšanā tāpēc, ka praksē tās personas, kas veic pašu noziedzīgo nodarījumu, bieži vien nezina, kā iegūtos līdzekļus pārvietot legālā naudas līdzekļu aprītē. Papildus PNA mērķis ir noziedzniekiem palīdzēt noziedzīgā nodarījuma rezultātā iegūtos līdzekļus legalizēt tā, lai tiesībsargājošās iestādes nespētu attiecīgi ne identificēt pašu noziedzīgo nodarījumu, ne arī

1 <https://rm.coe.int/moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61b>

2 Iepriekšējā *Bilances Juridisko Padomu* numurā tika analizēta čaulas veidojumu nozīme, kā arī jaunākais normatīvo aktu regulējums saistībā ar aizliegumu darbībā ar čaulas veidojumiem

3 Saistībā ar profesionālu naudas atmazgāšanu FATF 2018. gada jūlijā ir publicējusi pētījumu, kurā tiek analizēti profesionālās naudas atmazgāšanas veidi un izmantotās metodes: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/Professional-Money-Laundering.pdf>

4 Turpat

**Kristine
Markus,**
Mag. iur.,
CAMS*,
darbības
atbilstības
speciāliste
Commerzbank
AG**

- * **Certified Anti Money Laundering Specialist (CAMS)** – sertificēta naudas atmazgāšanas novēršanas speciāliste
- **Publikācija ir autores personīgais viedoklis, un tas nekādā veidā nepārstāv ne autores darba devēju, ne arī kādu citu organizāciju

nelegāli iegūtos līdzekļus. PNA parasti tiešā veidā nav iesaistīti darbībās, kuru rezultātā nelegālie līdzekļi tiek iegūti. Proti, PNA var arī nezināt, kāds tieši noziedzīgs nodarījums vai predikatīvais noziegums ir noziedzīgu līdzekļu izcelsmes pamatā (cilvēku tirdzniecība, narkotiku un citu vielu neatļauta izplatīšana u.c.). Tomēr, pat zinot, ka līdzekļu izcelsme nav legāla, PNA sniedz attiecīgos pakalpojumus, tādējādi veicot NILLTF.

Bieži vien PNA uzdevums ir palīdzēt noslēpt noziedzīgi iegūtu līdzekļu izcelsmi, atrašanās vietu un to personu, kuru rīcībā šie līdzekļi ir faktiski nonākuši. PNA darbojas, sniedzot gan konkrētai situācijai pielāgotus pakalpojumus, gan arī palīdzot veidot vispārējas naudas atmazgāšanas shēmas, kuras var izmantot vairāki noziedzīgi grupējumi. Lai arī PNA sniedz pakalpojumus, kas vērsti uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, PNA var vienlaikus veikt arī spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atbilstošu saimniecisko darbību. Pētījumā ir secināts, ka bieži vien profesionālus naudas atmazgāšanas pakalpojumus sniedz personas, kas pirms tam ir strādājušas vai strādā kā grāmatveži, juristi, notāri vai citi profesionālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī ir strādājušas vai strādā bankās, finanšu un maksājumu iestādēs. **PNA darbojas un sniedz pārrobežu pakalpojumus, lai izmantotu savā labā nepilnības normatīvajā regulējumā vai neefektīvu uzraudzību dažādās nozarēs, jo īpaši pārrobežu gadījumos.** Šādā veidā, piemēram, tiek ļaunprātīgi izmantots tas, ka bieži vien tiesībsargājošās iestādes nespēj pietiekami operatīvi veikt efektīvu starptautisko sadarbību,

Bieži vien profesionālus naudas atmazgāšanas pakalpojumus sniedz personas, kas pirms tam ir strādājušas vai strādā kā grāmatveži, juristi, notāri vai citi profesionālo pakalpojumu sniedzēji, kā arī ir strādājušas vai strādā bankās, finanšu un maksājumu iestādēs.

**JURISTA
PADOMS**

kas savukārt apgrūtina noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu un atklāšanu.

PNA var iedalīt trīs grupās:

- 1.** Individuālie PNA, kuru rīcībā ir zināšanas un prasmes līdzekļu pārvietošanā, ievietošanā, izkārtošanā un integrācijā. Bieži vien šīs personas strādā grāmatvedības, finanšu vai juridisko pakalpojumu jomā, kā arī sniedz darbības, kas saistītas ar juridisko personu vai juridisku veidojumu dibināšanu, vadību un darbības nodrošināšanu.
- 2.** Profesionālās naudas atmazgāšanas organizācijas (PNAO), kas sastāv no divām vai vairāk personām, kas darbojas kā autonoma, organizēta grupa un specializējas tādu pakalpojumu vai rekomendāciju sniegšanā, kas palīdz legalizēt noziedzīgi iegūtos līdzekļus.
- 3.** Profesionālie naudas atmazgāšanas tikli (PNAT), kas bieži vien darbojas globāli un aptver vairākus PNAO un/vai PNA. Šādā veidā tiek īstenotas starptautiska līmeņa naudas atmazgāšanas shēmas, kā arī deleģēti uzdevumi NILLTF shēmu ietvaros. PNAT, piemēram, nodrošina, ka vienai personai un/vai uzņēmumam tiek atvērti vairāki bankas konti dažādās valstīs, tiek dibināti čaulas veidojumi un noziedzīgi līdzekļi tiek pārvietoti tā, ka tiesībsargājošās iestādes to nespēj izsekot vai nespēj identificēt pietiekami ātri.

Profesionālā naudas atmazgāšana aptver daudzus pakalpojumus un darbības, kas nodrošina noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju visos trīs vai jebkurā no legalizācijas posmiem – ►

► ievietošanā (*placement*), izkārtošanā (*layering*) un iekļaušanā (*integration*). Profesionālā naudas atmazgāšana tiek veikta, gan nodrošinot naudas atmazgāšanai nepieciešamo infrastruktūru (atverot bankas kontus, dibinot čaulas veidojumus, atrodot nominālos pārstāvjus vai „naudas mūļus” (*money mules*) – personas, kas par nelielu samaksu palīdz pārvietot naudas līdzekļus u.c.), gan arī aktīvi piedaloties naudas pārvietošanā – pārvietojot to fiziski, izmantojot virtuālās valūtas, pērkot un pārdodot aktīvus vai sagatavojot dokumentus, kas ir viltoti vai kas slēpj krāpnieciskas un prettiesiskas darbības.

Ievietošanas posmā PNA palīdz nodrošināt, ka nelegāli iegūtie līdzekļi iekļūst finanšu sistēmā.

Nav konstatējams, ka valsts mērogā būtu veiktas darbības, lai mērķtiecīgi apkarotu šādas shēmas turpmāku izmantošanu.

JURISTA PADOMS

mā. To var paveikt, izmantojot dažādus maksājumu pakalpojumus, ieguldot naudu caur čaulu veidojumu kompleksām shēmām vai izmantojot „naudas mūļus”. Līdzīgi var izmantot arī virtuālās valūtas.

Izkārtošanas posmā PNA nodrošina, ka ieinteresētajām personām (finanšu un tiesībsargājošām iestādēm u.c.) ir apgrūtināts vai neiespējami izsekot naudas plūsmai un to patiesajai izcelsmei. Tiek izmantotas fiktīvas tirdzniecības metodes (izrakstīti fiktīvi rēķini par fiktīvu pakalpojumu sniegšanu u.c.), nauda tiek pārvietota uz dažādiem kontiem dažādās valstīs sarežģītu savstarpēji saistītu uzņēmumu, arī čaulu veidojumu, starpā; līdzekļi tiek savstarpēji sajaukti.

Iekļaušanas posmā PNA nodrošina, ka sākotnēji nelegāli iegūtie līdzekļi nonāk pie noziedzniekiem vai to uzticības personām, tajā skaitā, ieguldot šos līdzekļus luksusa precēs un pakalpojumos, nekustamajā īpašumā vai tos noguldot bankas kontos ārzemēs, ko kontrolē attiecīgie noziedznieki vai to uzticības personas.

Viens no spilgtākajiem piemēriem, kur salīdzinoši nesen no jauna ir izskanējis Latvijas vārds saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju,

ir saistīts ar jaunu čaulas veidojumu tikla identifikāciju Lielbritānijā.⁵ Saskaņā ar plašsaziņas līdzekļos publicēto informāciju šis čaulas veidojumu tīkls, visticamāk, ir cieši iesaistīts naudas atmazgāšanā, un tas ir saistīts ar Polu Manafortu (*Paul Manafort*), Donaldu Trampu (*Donald Trump*) bijušo kampaņas menedžeri, kas ir atzinis vainu apsūdzībā par sazvērēstību ar mērķi apkrāpt valsti (tajā skaitā naudas atmazgāšanu un citiem finanšu noziegumiem). Vairāki čaulas veidojumi, kas ir aktīvi iesaistīti šajā shēmā, ir saistīti ar nominālajiem pārstāvjiem (*nominees*) – latviešiem Staņislavu Gorinu (*Stan Gorin*), Ēriku Vanagelu (*Eric Vanagels*) un Juri Vitmanu (*Juri Vitman*). Lai gan par šo personu nominālo darbību pirms vairākiem gadiem ir ziņots arī Latvijas presē⁶, nav konstatējams, ka valsts mērogā būtu veiktas darbības, lai mērķtiecīgi apkarotu šādas shēmas turpmāku izmantošanu. Rezultātā šie latvieši joprojām ir atrodami lielāko naudas atmazgāšanas shēmu tipoloģijās visā pasaulē un NILLTF novēšanas nozarē starptautiski ir plaši pazīstami. Saistībā ar čaulas veidojumu tīklu, kas saistīts ar Polu Manafortu, papildus jau zināmajiem latviešu nominālajiem pārstāvjiem tika identificēts jauns nominālais pārstāvis Ali Mulajs (*Ali Moulaye*), kas turpina pārstāvēt tos pašus čaulas veidojumus. Interesanti, ka arī Ali Mulajs ir saistīts ar Latviju. Viņš ir dzīvojis Latvijā un saskaņā ar publiski pieejamo informāciju arī precējies Latvijā. Šobrīd viņš gan kā zobārsts dzīvo Briselē un lieto vairākus vārdus (arī *Nick* un *Braham*). Saskaņā ar viņa sniegto informāciju, dzīvojot Latvijā, viņš ir veicis vairākas darbības, kas varētu būt ļaunprātīgi izmantotas naudas atmazgāšanai. Piemēram, viņš esot devis savus pases datus citām personām un parakstījis daudzus dokumentus savā vārdā. Jānorāda, ka nominālo uzņēmuma pārstāvju izmantošana ir viena no populārākajām NILLTF metodēm, lai, cita starpā, slēptu patiesos labuma guvējus.

Latvijas iedzīvotāju darbības minētajos gadījumos ir tikai „aisberga redzamā daļa” un kalpo par uzskatāmu profesionālās naudas atmazgāšanas darbības piemēru, kurā vienā no posmiem tika izmantoti čaulas veidojumi un Latvijas iedzīvotāji kā nominālie pārstāvji. Papildus tas apstiprina arī *Moneyval* secinājumus par trūkumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēšanas (NILLTFN) sistēmas efektivitātē. Pēc 23. augusta *Moneyval* ziņojuma publicēšanas NILLTF jautājumiem un kopējā regulējuma uzlabošanai tiek pievērsta papildu uzmanība. Tas ir jāizmanto, lai ne tikai pilnveidotu tiesisko regulējumu un veicinātu pārmaiņas finanšu sektora sakārtošanā, ievērojot *Moneyval* sniegtos ieteikumus, bet arī lai pilnveidotu gan sabiedrības, gan NILLTFN likuma subjektu un tiesībsargājošo iestāžu izpratni un informācijas apmaiņu par NILLTF jautājumiem, tajā skaitā profesionālo naudas atmazgāšanu. B | P

5 <https://www.occrp.org/en/daily/8523-buzzfeed-uk-companies-still-being-used-for-money-laundering>; <https://www.nytimes.com/2018/09/15/world/europe/ukraine-paul-manafort.html>; <https://www.buzzfeed.com/janebradley/shell-companies-money-laundering-uk-paul-manafort>

6 Piemēram, <https://rebalta.lv/2011/11/direktoru-ferma/>

IX PROFESIONĀLĀ KONFERENCE

JUSTĪCIJA 2018

JURIDISKIE ASPEKTI BIZNESĀ

LEGAL ASPECTS OF BUSINESS

2018. GADA 12. OKTOBRĪ

LU Humanitāro un sociālo zinību centrā
Kalpaka bulvārī 4, Rīgā.

ORGANIZATORS:

rms
FORUM
INTERNATIONAL
CONFERENCES

ATBALSTĪTĀJI:

 SORAINEN
ESTONIA LATVIA LITHUANIA BELARUS

Rödl & Partner

 Nexia
Baltic Region

EVERSHEDS
SUTHERLAND
BITĀNS

Radisson
DAUGAVA HOTEL

FAST
10 Safe

www.rmsforum.lv • tālr.: (+371) 67 333 167

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa nomaksa, ja ienākumi gūti ārzemēs

Daudziem Latvijas uzņēmumiem un darbiniekiem, strādājot ārzemēs, aktuāli ir jautājumi par to, kā korekti samaksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN). Lai izvairītos no nodokļu dubultās aplikšanas, jāņem vērā dažādas svarīgas normatīvā regulējuma nianse. Par tām informē¹

Dzintars Kobičevs, Valsts ieņēmumu dienesta (VID) Nodokļu pārvaldes Fizisko personu nodokļu daļas galvenais nodokļu inspektors.

Nodokļu dublēšanas novēršanas mehānismi

Nodokļu dubultā uzlikšana var veidoties divās situācijās. Pirmais gadījums – ja fiziskā persona var tikt uzskatīta par rezidentu divās valstīs vienlaikus un abas valstis pretendē uz nodokļiem no šīs personas ienākumiem, kas gūti visā pasaulē. Otrs gadījums – uz iedzīvotāju ienākumu nodokļa piemērošanu pretendē gan ienākumu izcelsmes valsts, gan valsts, kurā šī persona ir atzīta par rezidentu nodokļu vajadzībām.

Tāpat ir iespējams piemērot divas metodes, kā novērst nodokļu dubulto uzlikšanu. Pirmā ir kredīta metode, kad, aprēķinot maksājamo nodokli, valsts ņem vērā personas visā pasaulē gūtos ienākumus, bet maksājamo summu samazina par ārvalstīs samaksāto nodokļu apmēru. Arī kredīta metodi var pielietot divos variantos. Pirmais variants ir tā saucamais pilnais kredīts, kad valsts atļauj samazināt maksājamā nodokļa apmēru par visu ārvalstīs samaksātā nodokļa summu. Otrs variants ir „parastais kredīts”, kad valsts atļauj samazināt maksājamā nodokļa apmēru tikai par tādu nodokļa daļu, kas atbilst Latvijā maksājamajam nodoklim par ārzemēs gūtajiem ienākumiem (ja arī ārvalstīs būtu samaksāts vairāk). Citiem vārdiem, ja ārvalstīs samaksātais nodoklis ir mazāks nekā par tiem pašiem ienākumiem būtu maksājams Latvijā, tad atlikusī daļa jāsamaksā Latvijā. Savukārt, ja ārvalstīs samaksātais nodoklis ir lielāks, nekā par tiem pašiem ienākumiem būtu maksājams Latvijā, tad Latvijā maksājamais nodoklis tiek samazināts tikai

Ja ārvalstīs samaksātais nodoklis ir mazāks nekā par tiem pašiem ienākumiem būtu maksājams Latvijā, tad atlikusī daļa jāsamaksā Latvijā.

par paša apmēru.

Otrā metode nodokļu dubultas uzlikšanas novēršanai ir atbrīvojuma metode, kad ārvalstīs gūtais ienākums tiek atbrīvots no nodokļa. Te atkal iespējami divi apakšvarianti. Ārvalstīs gūtais ienākums tiek pilnībā atbrīvots no IIN piemērošanas Latvijā vai arī tiek ņemta vērā progresīvā ienākumu likme, ja tāda valsti pastāv. Respektīvi, no ienākuma nodokļa maksāšanas par ārvalstīs gūtajiem ienākumiem nodokļa maksājums tiek atbrīvots, tomēr šie ienākumi tiek ņemti vērā, aprēķinot nodokli par atlikušajiem ienākumiem (ja kopumā ienākumi pārsniedz progresīvās likmes robežu, tad jāmaksā progresīvais nodoklis).

**Dzintars
Kobitjevs,
Valsts
ieņēmumu
dienesta
Nodokļu
pārvaldes
Fizisko
personu
nodokļu daļas
galvenais
nodokļu
inspektors**

IIN atbrīvojumu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas kontekstā var piemērot darba devējs, algota darba ienākuma izmaksas brīdī neieturot nodokli.

Saistībā ar progresīvā nodokļa ieviešanu praksē, aprēķinot nodokļa apmēru, tiks noteikta vidējā nodokļa likme (piemēram, ja nopelnītie ienākumi ir 48 000 eiro, starp pirmajām divām progresivitātes pakāpēm (20% un 23%) vidējā likme būs 21,75%), un gadījumā, ja vidējā nodokļa likme ir lielāka par ārvalstīs samaksāto nodokli, tad tiks atskaitīts viss ārvalstīs samaksātais nodoklis, savukārt, ja vidējā nodokļa likme ir mazāka par ārvalstīs samaksāto nodokli, tad tiks atskaitīts Latvijā maksājamais nodokļa apmērs.

Atbrīvojuma metode, kas noteikta likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 24. panta 7. daļā, tiek piemērota Latvijas un Lietuvas nodokļu konvencijai, kur noteikti atsevišķi ienākumu veidi, kuri tiek atbrīvoti no nodokļa piemērošanas, ja nodoklis samaksāts otrā valstī. Piemēram, ja Latvijas rezidents gūst profesionālās darbības ienākumu Lietuvā, atbilstoši nodokļu konvencijai nodoklis tiek aprēķināts un samaksāts Lietuvā, bet Latvijā no nodokļa atbrīvojams.

Metode, kā tiek novērsta nodokļu dubultā uzlikšana, parasti tiek noteikta nodokļu konvencijās. Lietuva ir vienīgā valsts, ar kuru tiek piemērota nodokļa atbrīvojuma metode darba algai. Ar visām pārējām valstīm tiek izmantota kredīta metode. Tā paredz, ka gadījumā, ja Latvijas rezidents gūst ienākumu, kam saskaņā ar nodokļu konvenciju var uzlikt nodokļus otrā valstī, tad, ja vien Latvijas nacionālajos normatīvajos aktos netiek paredzēti labvēlīgāki noteikumi, Latvija atļauj tās rezidenta ienākuma nodokli samazināt par summu, kas ir vienāda ar otrā valstī samaksāto ienākuma nodokli (bet nepārsniedz Latvijā piemēroto nodokli).

Kādos gadījumos ārvalstīs nopelnīto algu var atbrīvot no nodokļa Latvijā?

Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 24. panta 7. daļa paredz, ka Latvijas rezidenta ārvalstīs nopelnīti algota darba ienākumi tiek at-

brīvoti no nodokļa piemērošanas Latvijā, taču ir vienlaikus jāizpildās trim nosacījumiem.

Pirmkārt, nodokļa atbrīvojums attiecas uz algota darba ienākumiem, kas gūti vienā no trim valstu grupām:

- 1) citā Eiropas Savienības dalībvalstī,
- 2) Eiropas Ekonomiskās zonas valstī (iekļauta arī Islande, Lihtenšteina un Norvēģija),
- 3) valstī, ar kuru Latvijas Republikai ir noslēgta un stājusies spēkā konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu.

Otrkārt, algota darba ienākumiem attiecīgajā ārvalstī jābūt pakļautiem aplikšanai ar iedzīvotāju ienākuma nodokli vai tam analogisku nodokli. Ja nodoklis nav ticis piemērots (piemēram, tāpēc, ka Latvijas rezidents šajā valstī strādājis pārāk īsu laika periodu), tad rezidentam ir jāsniedz Valsts ieņēmumu dienestam gada ienākumu deklarācija un ārvalstī gūtais algota darba ienākums ir jāiekļauj gada apliekamajā ienākumā. Neparastāks piemērs ir šāds – ja Latvijas rezidents guvis algota darba ienākumu kādā ES dalībvalstī, kur dažādi nodokļa atvieglojumi, piemēram, neapliekamais minimums, izrādījušies lielāki par gūto ienākumu, līdz ar to pēc šo samazinošo summu atskaitīšanas nodoklis reāli nav bijis jāsamaksā, tomēr tiek uzskatīts, ka nodoklis ir ticis piemērots – un Latvijā šim rezidentam vairs nav ne jāsniedz gada ienākumu deklarācija, ne jāmaksā nodoklis.

Treškārt, ienākumu maksātājs nedrīkst būt personāls – fiziska persona, kuru cita persona – personāla iznomātājs – iznomā personāla nomniekam – Latvijas rezidentam vai nerezidentam pastāvīgajai pārstāvniecībai Latvijā likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 17.¹ panta „Iznomāta personāla ienākums vai tam pielīdzināts ienākums” izpratnē. Kā skaidroja VID pārstāvis, šis nosacījums ir pretizvairīšanās norma, kas saistīta ar specifiskām „shēmošanas” metodēm, kā apiet IIN nomaksu Latvijā.

NODOKĻU TIESĪBAS

1 Informācija apkopota pēc Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras organizētā semināra

► Atsevišķi regulēta ir arī nodokļu piemērošana ienākumiem, ko fiziska persona gūst uz tādu darba attiecību pamata, kas paredz šo personu nodarbināt uz starptautiskos pārvadājumos izmantojama kuģa. Šiem ienākumiem atbrīvojumu no IIN maksāšanas nepiemēro, tā vietā piemēro likuma 8. panta 4. daļas tiesību normas, kas paredz, ka virsniekiem ar nodokli apliekamais ienākumu objekts ir 2,5 mēneša minimālo darba algu apmērā, bet pārējam personālam — 1,5 mēneša minimālo darba algu apmērā.

Ja atbrīvojumu piemēro jau darba devējs

Normatīvais regulējums paredz arī iespēju, ka **IIN atbrīvojumu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas kontekstā var piemērot darba devējs, algota darba ienākuma izmaksas brīdī neieturot nodokli.** Mērķis šādam regulējumam ir samazināt to gadījumu skaitu, kad fiziskai personai nepieciešams iesniegt gada ienākumu deklarāciju. Šādā situācijā Latvijas darba devējam, pirms tā darbinieks uzsāk darbu ārvalstī, Valsts ieņēmumu dienestam jāiesniedz rakstveida apstiprinājumu par to, ka ārvalstī nodarbinātās personas algotā darba ienākumi tiek aplikti ar ārvalsts ienākuma

nodokli”. Saskaņā ar šiem noteikumiem darba devējs – Latvijas rezidents – ne vēlāk kā vienu dienu, pirms persona uzsāk vai beidz darbu, iesniedz VID ziņas par darbaņēmējiem par personām, kas uzsāk vai beidz algoto darbu ārvalstīs. Ar minētajām ārvalstīm šo noteikumu izpratnē tiek saprastas citas ES dalībvalstis vai valstis, ar kurām noslēgts līgums par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu. Kā atzīst Dz. Kobitjevs, nav saprotams, kāpēc noteikumos nav pieminētas arī EEZ valstis, kas praksē varētu radīt sarežģītumu tieši Lihtenšteinā strādājošajiem, jo Lihtenšteina arī nav starp tām valstīm, ar ko noslēgtas konvencijas par nodokļu dubulto neuzlikšanu, un tādēļ nav saprotams, kāda informācija par viņu jāsniedz.

Darba devēja apstiprinājumā jāiekļauj arī valsts kods, kurā tiks nodarbināts darbaņēmējs, kā arī ziņu kodi, kas piemērojami gadījumos, kad tas uzsāk (kods „71”) vai pārtrauc darbu ārvalstīs (kods „72”). Kā skaidroja Dz. Kobitjevs, īpaši svarīgi ievērot, lai, sniedzot informāciju ar kodu par darba uzsākšanu, darbaņēmējs jau pirms tam būtu pieņemts darbā, nevis „darbā pieņemšana” notiek it kā vienlaikus ar 71. koda sniegšanu, kas tiek uzskatīts par būtiskāku pārkāpumu nekā vienkārši novēlota ziņu sniegšana.

Iespējamās problēmas un to risinājumi

Ja darba devējs izvēlējies neieturēt IIN, reizēm nākas saskarties ar dažām tipiskām problēmām. Sākotnēji nav skaidrs, vai IIN par darba algu būs jāmaksā ārvalstīs. Ir bijušas situācijas, kad darba devējs sākotnēji piemērojis atbrīvojumu, bet pēc tam kāda iemesla dēļ (visbiežāk – pārāk īss darba periods) darbinieks saņem ārvalstī samaksāto nodokli atpakaļ. Uzņēmums šajā gadījumā ir izpildījis likuma prasības un atbrīvojumu piemērojis pareizi, tāpēc IIN Latvijā ir jāsamaksā pašam darbiniekam, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

Cita problēmsituācija rodas, ja sākotnēji darba veikšana ārzemēs nav paredzēta tik ilglaicīga, ka būtu jāatver uzņēmuma pastāvīgā pārstāvniecība un jāmaksā nodoklis nevis Latvijā, bet ārvalstī. Taču pēc tam apstākļi mainās, darbu izpildes termiņš tiek pagarināts, un Latvijas uzņēmumam veidojas pastāvīgā pārstāvniecība ES dalībvalstī, kā arī rodas pienākums maksāt IIN par darbiniekiem šajā valstī. Kā skaidroja Dz. Kobitjevs, ja šāda situācija rodas taksācijas perioda laikā, tad iesniegtās atskaites un pārskatus ir iespējams labot, savukārt, ja pastāvīgā pārstāvniecība veidojas jau nākamajā gadā, tad atbrīvojumu piemēro nevis uzņēmums, bet pati fiziskā persona, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

Gadoties arī tādas situācijas, kad uzņēmums ir aizmirsis paziņot par darbinieku nodarbināšanu ārvalstī un nodoklis tiek samaksāts gan ārvalstī, gan Latvijā. Arī šādā gadījumā esot jāskatās, vai

NODOKĻU TIESĪBAS

Ja pastāvīgā pārstāvniecība veidojas jau nākamajā gadā, tad atbrīvojumu piemēro nevis uzņēmums, bet pati fiziskā persona, iesniedzot gada ienākumu deklarāciju.

nodokli. Šajā apstiprinājumā darba devējs sniedz informāciju par valsti, kurā tiek veikts algotais darbs, par fiziskām personām – darbaņēmējiem, kas tiek nodarbinātas šajā ārvalstī, un nodarbinātības periodu.

Informācijas sniegšanu reglamentē Ministru kabineta 2010. gada 7. septembra noteikumi Nr. 827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma

uzņēmums apzinās savu kļūdu un paspēj to izlabot vēl taksācijas perioda laikā. Ja tas nav izdarīts, gan darbiniekam, gan darba devējam jāsniedz gada ienākumu deklarācija, tad nodoklis rezumējošā kārtībā tiek atbrīvots no IIN piemērošanas un fiziskā persona to saņem atpakaļ. Tomēr būtiski pievērst uzmanību vēl vienam aspektam – tam, vai nodoklis tiek ieturēts no paša darbinieka vai uzņēmums to samaksā no saviem līdzekļiem. Otrais variants ir nevēlams, jo tad nodokli var neizdoties atgūt. VID praksē bijis gadījums, kad uzņēmums maksājis dubulto nodokli (gan ārvalstī, gan Latvijā) no saviem līdzekļiem. Pēc tam kompānija vērsusies VID ar lūgumu precizēt pārskatus, lai atgūtu pārmaksāto nodokli, taču šāda iespēja uzņēmumam tikusi atteikta. Uzņēmums vērsies tiesā, un arī tiesa lēmusi – **tā kā uzņēmums nodokli ir samaksājis no saviem līdzekļiem, nevis tas ieturēts no darbiniekiem, nav pamata to atmaksāt.**

Neskaidrības rodies arī situācijā, ja mēneša laikā darbinieki dodas uz ārvalstīm vairākas reizes pa īsiem laika periodiem (piemēram, vairākas reizes pa pāris dienām). VID prasība esot tāda, ka tomēr katru reizi pirms šāda brauciena no jauna ir jāpaziņo atbilstošie kodī par darba uzsākšanu un pārtraukšanu ārvalstīs.

Pārskatu un deklarāciju aizpildīšana

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis jānorāda darba devēja ziņojuma 3. pielikumā, ziņas par darba ņēmējiem – 1. pielikumā. Savukārt paziņojumā par fiziskajai personai izmaksātajām summām (ko regulē Ministru kabineta 2008. gada 25. augusta noteikumi Nr. 677 „Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa paziņojumiem”) norāda informāciju par fiziskās personas taksācijas gada laikā gūtajiem ienākumiem un samaksāto IIN, kā arī piemēroto neapliekamo minimumu un attaisnotos izdevumus. Ja fiziskā persona ir strādājusi gan Latvijā, gan ārvalstīs, tad šos gūtos ienākumus norāda atsevišķās paziņojuma rindīņās (ārvalstīs gūto ienākumu norādīšanas kods ir „3050”).

Fiziskās personas, kurām ir jāsniedz gada ienākumu deklarācija, kurā norāda informāciju par ārvalstīs gūto ienākumu, norāda to deklarācijas pielikumā „D2”. Tajā norāda to ārvalstīs gūto ienākumu, kuram ir piemērojama pamatlīdzība. Pagaidām vēl neesot zināms, kā izskatīsies progresīvo likmju norādīšana, pieminēja Dz. Kobitjevs. Nodokļa samaksai ārvalstīs ir jābūt apliecinātai ar ārvalstu nodokļu iekasēšanas institūcijas apstiprinātiem dokumentiem, kuros uzrādīts gan apliekamais ienākums, gan ārvalstīs samaksātā nodokļa summa.

Gada ienākumu deklarācija nav jāsniedz par algota darba ienākumu, kas gūts ES dalībvalstī un kuram šajā valstī piemērots nodoklis (izņemot jau minēto gadījumu, kad fiziskajai personai ārvalstīs samaksātais nodoklis pēc tam ticis atmaksāts).

Nodokļa samaksai ārvalstīs ir jābūt apliecinātai ar ārvalstu nodokļu iekasēšanas institūcijas apstiprinātiem dokumentiem, kuros uzrādīts gan apliekamais ienākums, gan ārvalstīs samaksātā nodokļa summa.

Kādā gadījumā par ārvalstīs nopelnīto algu nodokli jāturpina maksāt Latvijā?

Nodokļu piemērošanu algota darba ienākumam ārvalstīs nosaka Latvijas un ārvalstu konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanas attiecībā uz ienākuma nodokļiem 15. panta 1. punkts. Tas paredz nosacījumus, pie kuriem ienākumu guvējam par algotu darbu vēl nav jāmaksā nodokli ārvalstī, bet gan jāturpina to darīt Latvijā.

Pirmkārt, nodokli Latvijā jāmaksā darbiniekiem, kas ārvalstī nav atradušies ilgāk par 183 dienām jebkurā divpadsmit mēnešu periodā (nevis kalendāra gadā), kas sākas vai beidzas attiecīgajā taksācijas gadā.

Otrs priekšnoteikums, kad nodoklis jāmaksā Latvijā, ir tad, ja atbildību maksā darba devējs, kas nav citas valsts rezidents, vai cita persona tāda darba devēja vārdā. Tiek izvērtēts, kas ir īstenais darba devējs (vai gadījumā netiek izmantota personāla noma), apsverot tādus kritērijus kā atbildības un riska uzņemšanās par veiktajiem darbiem, kā arī to, kā notiek darba apmaksa.

Treškārt, nodoklis jāmaksā Latvijā tad, ja atbildību darbiniekam neizmaksā (nesedz) pastāvīgā pārstāvniecība, kuru darba devējs izmanto otrā valstī.

Svarīgi, ka visiem šiem trim priekšnoteikumiem ir jāizpildās vienlaikus – tikai tādā gadījumā nodokli var turpināt maksāt Latvijā. Ja kaut viens no nosacījumiem neatbilst – IIN jāmaksā ārvalstī, ar kuru noslēgta nodokļu konvencija.

**NODOKĻU
TIESĪBAS**

Ikars Kubliņš,
portāla *plz.lv*
redaktors

Valsts darba inspekcijas loma darba strīdu izšķiršanā

levadot meklētājā www.google.com atslēgvārdus „darba tiesību pārkāpumi”, pirmais, kas parādās, ir Valsts darba inspekcijas mājaslapa. Bet vai vienmēr visus darba tiesību pārkāpumus Valsts darba inspekcija ir tiesīga izskatīt vai tomēr jāceļ prasība tiesā?

Augstākā tiesa iepriekš ir atzinusi, ka strīdu, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām, izšķiršana, pamatā ir risināma privāttiesiskā ceļā, pusēm vienojoties, bet, ja vienošanās nav iespējama, – tiesā civilprocesuālā kārtībā (2014. gada 12. marta lēmuma lietā Nr. SKA-156/2014 (680102313/25) 5. punkts). Respektīvi, šis ir primārais šādu strīdu izskatīšanas veids.

Vienlaikus likumdevējs nav pilnībā atstājis darba tiesiskās attiecības tikai un vienīgi privāttiesisko attiecību līmenī (ar vienīgo valsts iesaisti caur tiesu civilprocesuālā kārtībā). Ir izveidota valsts tiešās pārvaldes iestāde – Valsts darba inspekcija – ar valsts uzraudzības funkciju darba tiesisko attiecību jomā.

Šajā rakstā aplūkots Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta lēmums lietā SKA-790/2018 (A420231317). Lēmums ir būtisks, jo tajā tiek izteiktas nozīmīgas tēzes saistībā ar Valsts darba inspekcijas tiesībām iejaukties darba tiesisko attiecībā uzraudzībā, proti, tiesa norādīja, ka, „ja, veicot apstākļu pārbaudi, VDI konstatē, ka starp darbinieku un darba devēju ir strīds par faktiem, un inspekcija ar tai piešķirtajām pilnvarām šos faktus nevar noskaidrot, var uzskatīt, ka inspekcijas pilnvaras ir beigušās un darbiniekam savu tiesību aizsardzībai ir jāizmanto civilprocesuālie līdzekļi”.

Lietas faktiskie apstākļi

Darbinieks vērsās Valsts darba inspekcijā (VDI) ar iesniegumu, lūdzot inspekcijai pārbaudīt darba devēja rīkojumus, ar kuriem darbinieks norikots darba līgumā neparedzēta darba veikšanai, tiesiskumu un uzlikt pienākumu darba devējam pārtraukt prettiesiskās darbības. Iesniegumā norādīts, ka darba devējs nenodrošina pieteicējam darbu un darba apstākļus atbilstoši darba līgumam.

VDI sniedza darbiniekam atbildi, ka lietā faktiski ir strīds par Darba likuma 57. panta piemērošanu. Individuālu strīdu izšķiršana neietilpst inspekcijas kompetencē, tie ir risināmi vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Darbinieks šo atbildi apstrīdēja VDI direktoram. VDI direktors atzina inspekcijas amatpersonas faktisko rīcību par tiesisku un atbilstošu normatīvajiem aktiem.

Darbinieks vērsās tiesā, lūdzot atcelt VDI atbildi un uzlikt pienākumu inspekcijai izdot administratīvo aktu, ar kuru darba devēja rīkojumi par darbinieka norīkošanu darba līgumā neparedzēta darba veikšanai, nepastāvēt Darba likuma 57. pantā noteiktajiem pamatiem, tiktu atzīti par prettiesiskiem.

Administratīvā rajona tiesa ar 2017. gada 24. oktobra lēmu-

mu izbeidza tiesvedību lietā sakarā ar to, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Tiesu secinājumi

Pirmās instances tiesa lēmumā norādīja šādus būtiskus argumentus:

1. No lietas materiāliem un Tiesu informācijas sistēmā pieejamā 2017. gada 16. marta sprieduma civillietā Nr. C26188215 (stājies spēkā 2017. gada 28. jūlijā) izriet, ka, tā kā netika saņemta arodbiedrības piekrišana darba līguma izbeigšanai ar darbinieku un darbinieks nepiekrīt turpināt darba tiesiskās attiecības citā darba devēja piedāvātajā amatā, darbinieks ir nodarbināts uz darba devēja rīkojumu pamata līdz strīda atrisināšanai vispārējās jurisdikcijas tiesā.

2. Darba likuma normas nenoteic darba devēja rīcību situācijā, kad darbavieta tiek likvidēta un darbiniekam izveidojas faktiskā dikstāve uz laiku, iekams tiesas ceļā tiek atrisināts strīds par darba līguma izbeigšanu ar arodbiedrības biedru. Izskatāmajā gadījumā darba devējs pēc analogijas ir piemērojis Darba likuma 57. panta pirmās daļas normu. Attiecīgi starp darbinieku un darba devēju esošais strīds atzīstams par strīdu par tiesībām (vai darba devējam bija tiesības nodarbināt pieteicēju darba līgumā neparedzēta darba veikšanai), kas atbilst individu-

**Kaspars
Rācenājs,**
Latvijas
Brivo
arodbiedrību
savienības
jurists,
konsultants
darba
tiesisko
attiecību
jautājumos

VDI pienākums ir izvērtēt, vai darba devējs ir pārkāpis darba tiesisko attiecību regulējošos normatīvos aktus un izdarījis administratīvo pārkāpumu.

ālam tiesību strīdam Darba strīdu likuma 4. panta izpratnē. Valsts darba inspekcijas 5. panta otrās daļas 6. punktā noteiktās inspekcijas tiesības dot rīkojumus darba devējiem, lai nodrošinātu darba tiesisko attiecību regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu, nedod inspekcijai kompetenci izšķirt individuālu darba strīdu. Starp pieteicēju un darba devēju pastāvošā privāttiesiskā (darba) strīda izšķiršana nav publisko tiesību jautājums. Tas risināms vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Darbinieks par rajona tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību, kurā norādījis, ka tiesa nav vērtējusi jautājumu par VDI kompetenci pēc būtības. Tiesai norādot, ka darba devēja darba tiesisko attiecību normatīvā regulējuma pārkāpums ir izskatāms vispārējās jurisdikcijas tiesā, pilnībā atbrīvo inspekciju no atbildības par tās pienākumu pildīšanu. Faktiski jebkuru pārkāpumu, ko darba devējs pieļauj darba tiesiskajās attiecībās, var apskatīt kā privāttiesisku darba strīdu. VDI pienākums ir izvērtēt, vai darba devējs ir pārkāpis darba tiesisko attiecību regulējošos normatīvos aktus un izdarījis administratīvo pārkāpumu. VDI ir paredzēts uzraudzības un kontrolējošas iestādes statuss, tai ir pienākums rīkoties atbilstoši šim likumam un uzraudzīt, kā darba devējs piemēro Darba likuma 57. pantu.

Augstākā tiesa nolēma atcelt Administratīvās rajona tiesas lē-

mumu un nodot lietu izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Augstākā tiesa savā lēmumā ir norādījusi šādus būtiskus argumentus:

1. Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likuma 3. panta pirmo daļu VDI funkcija ir valsts uzraudzības un kontroles īstenošana darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Šā panta otrā daļa paredz, ka, lai nodrošinātu minētās funkcijas izpildi, inspekcija blakus citiem veic arī šādus uzdevumus: 1) uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu; 2) kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus.

Minēto uzdevumu īstenošanai inspekcijas amatpersonām saskaņā ar šā likuma 5. panta otrās daļas 6. punktu ir tiesības pieņemt lēmumus darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumos, kā arī izteikt brīdinājumus un dot rīkojumus darba devējiem, lai nodrošinātu darba tiesiskās attiecības un darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu.

VDI darbības regulējums ir skaidrs attiecībā uz valsts mērķi – uzraudzīt un kontrolēt darba tiesiskās attiecības un nepieciešamības gadījumā pieņemt privātpersonai saistošus lēmumus, lai nodrošinātu iesaistīto personu tiesību ievērošanu. VDI ir pla-

šas pilnvaras uzraudzīt jebkurā objektā esošos darba apstākļus, izvērtēt jebkuru darba tiesisko attiecību atbilstību tiesību normu prasībām un piemērot pēc saviem ieskatiem atbilstošākās sekas.

Lai arī darbiniekam savu pretenziju izvirzīšanai ir izstrādāts privāttiesiskais strīda risināšanas ceļš, arī publiski tiesiskajā regulējumā darbinieks nav tikai informācijas sniedzējs inspekcijai un pasīvs tālāko notikumu vērotājs. Darbinieks var ne tikai individuāli vērsties pret darba devēju, bet (un likums viņam to neliedz) arī lūgt VDI iesaistīšanos, lai tā, izmantojot tai piešķirtās pilnvaras, uzraudzītu, kontrolētu darba devēju un piemērotu atbilstošas sekas.

2. Augstākā tiesa iepriekš ir atzinusi: ievērojot darba tiesisko attiecību privāttiesisko raksturu, valsts pārvaldes iestāde – VDI – drīkst iejaukties tikai tiktāl, cik tāl darbinieka tiesības skaidri izriet no tiesību normām (2012. gada 17. augusta lēmuma lietā Nr. SKA-790/2012 (A42775108) 6. punkts, 2014. gada 12. marta lēmuma lietā Nr. SKA-156/2014 (680102313/25) 7. punkts).

3. Lai secinātu, vai darbinieka tiesības skaidri izriet no tiesību normām, VDI kā darba tiesiskās attiecības uzraugošai un kontrolējošai iestādei ir piešķirtas pilnvaras izvērtēt, vai darba devējs attiecībā pret darbinieku ievēro tās prasības, kas ir izvirzītas tiesību normās (parasti Darba likumā). ►

TIESU
PRAKSE

► Piemēram, vai ir noslēgts darba līgums, vai līgumā ietvertie darba samaksas noteikumi ir likumam atbilstoši. Ja ir konstatējams, ka darbinieka un darba devēja attiecībās kādā jautājumā nav noregulētas (kaut arī tām atbilstoši tiesību normām bija jābūt atrunātām) vai tās ir noregulētas neatbilstoši tiesību normām, VDI ir jāpieņem lēmums atbilstoši Valsts darba inspekcijas likuma 5. panta otrās daļas 6. punktam.

Ja, veicot apstākļu pārbaudi, VDI konstatē, ka starp darbinieku un darba devēju ir strīds par faktiem, un inspekcija ar tai piešķirtajām pilnvarām šos faktus nevar noskaidrot, var uzskatīt, ka inspekcijas pilnvaras ir beigušās un darbiniekam savu tiesību aizsardzībai ir jāizmanto civilprocesuālie līdzekļi.

Ja VDI pēc darbinieka pieprasījuma nekonstatē pārkāpumus un nekādu pienākumu darba devējam neuzliek, tā ir atteikusies izdot darbiniekam labvēlīgu administratīvo aktu jeb izdevusi negatīvo administratīvo aktu. Administratīvie akti (gan pozitīvie – pienākumu uzliedzošie vai tiesības piešķirjošie, gan negatīvie – atteikumi) ir apstrīdami un vēlāk pārsūdzami tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Attiecīgi darbinieks var pārsūdzēt inspekcijas lēmumu administratīvā procesa kārtībā, lūdzot uzlikt pienākumu izdot administratīvo aktu.

4. Tiesa atkarībā no lietas apstākļiem, pirmkārt, pārbauda, vai inspekcija izdarījusi pamatotu secinājumu pēc būtības. Otrkārt, ja nepieciešams, pārliecinās, vai iestāde izmantojusi visus tai pieejamos tiesiskos līdzekļus būtisko apstākļu noskaidrošanai.

5. Izskatāmajā gadījumā darbinieks vērsās VDI ar iesniegumu par darba devēja pārkāpumiem, norikojot darbinieku darba līgumā neparedzētu darba veikšanu.

Inspekcija darbiniekam atbildēja, ka lietā konstatējami apstākļi, kas pieļauj darba devējam diktāves gadījumā izdot rīkojumu, ar kuru darbinieks tiek norikots veikt darba līgumā neparedzētu darbu ilgāk par Darba likuma

Ko paredz Valsts darba inspekcijas likums?

Likuma 3. pants „Darba inspekcijas funkcija un uzdevumi”

- (1) Darba inspekcijas funkcija ir valsts uzraudzības un kontroles īstenošana darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā.
- (2) Lai nodrošinātu šā panta pirmajā daļā minētās funkcijas izpildi, Darba inspekcija veic šādus uzdevumus:
 - 1) uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
 - 2) kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus;
 - 3) veicina sociālo dialogu;
 - 4) veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem un, ja nepieciešams, pieaicina darbinieku pārstāvjus;
 - 5) analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus par normatīvo aktu pilnveidošanu;
 - 6) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju;
 - 7) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
 - 8) kontrolē darba vietās esošo darba aprikojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
 - 9) sniedz Labklājības ministrijas kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par darba aizsardzības jautājumos kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā šā likuma 4. panta 2. punktā minētajos Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos;
 - 10) sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
 - 11) organizē Eiropas Darba drošības un veselības aģentūras nacionālā kontaktpunkta izveidi un nodrošina tā darbību.

57. panta pirmajā daļā noteikto divu mēnešu termiņu. Vienlaikus inspekcija norādīja, ka starp darbinieku un darba devēju ir individuāls strīds, ko VDI nerisina.

Līdz ar to inspekcija nav konstatējusi darba devēja rīcībā pārkāpumu un ar rīkojumu nav uzlikusi nekādu pienākumu.

Tādēļ inspekcijas atbilde vērtējama kā atteikums izdot pieteicējam labvēlīgu administratīvo aktu, kas ir pārsūdzams administratīvajā tiesā.

Ievērojot minēto, nav pamatots rajona tiesas secinājums, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to rajona tiesas lēmums ir atceļams.

6. Ja, izskatot lietu pēc būtības, tiesa konstatē, ka inspekcija ir izdarījusi pamatotu secinājumu, tas būtu pamats pieteikuma noraidīšanai.

Savukārt, ja tiesa atzīst, ka inspekcija nav izdarījusi pamatotu secinājumu pēc būtības un nav izmantojusi visus tai pieejamos tiesiskos līdzekļus būtisko apstākļu noskaidrošanai, tiesai ir jāņem vērā, ka starp darba devēju un darbinieku par šajā administratīvajā lietā aplūkojamiem tiesību jautājumiem ir jau noslēgusies tiesvedība civillietā (Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 16. marta spriedums civillietā Nr. C26188215).

Lai arī formāli šajos gadījumos civillietai nav prejudiciālas nozīmes administratīvās lietas izskatīšanā, abās lietās aplūkojamie jautājumi var būt ļoti līdzīgi, un no tiesiskās noteiktības viedokļa ir jābūt ļoti nopietniem argumentiem, lai neņemtu vērā argumentus, kas ir izteikti spriedumā civillietā, kurš ir stājies spēkā. **E J P**

Kompensāciju izmaksa lidsabiedrību pasažieriem

Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – ES Tiesa) nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs arī citām Eiropas Savienības valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas, tāpēc sniedzam ieskatu divos ES Tiesas šā gada nolēmumos, kas skar lidsabiedrību pasažieru tiesības un ko svarīgi zināt arī tiem, kas dodas darījumu vai atpūtas ceļojumos.

Kompensāciju pienākums izmaksāt tai lidsabiedrībai, kura pieņēmusi lēmumu izpildīt lidojumu

Wolfgang Wirth, kā arī citi pasažieri lidsabiedrībā *TUIFly* bija rezervējuši lidojumu no Hamburgas (Vācijā) uz Kankūnu (Meksikā). Šī lidojuma veikšanai *TUIFly* izmantoja no lidsabiedrības *Thomson Airways* kopā ar apkalpi nomātu lidmašīnu (*wet lease*). Rezervācijas apstiprinājumā šajā ziņā bija norādīts, ka minētās rezervācijas ir izdevusi *TUIFly*, taču lidojumu „nodrošinās” *Thomson Airways*.

Tā kā minētais lidojums ilgi kavējās, *W. Wirth* un citi pasažieri pieprasīja *Thomson Airways* izmaksāt kompensāciju, kuru tie uzskatīja par sev pienākošos atbilstoši regulai par pasažieru tiesībām¹. *Thomson Airways* atteicās izmaksāt šo kompensāciju, norādot, ka tā nav apkalpojošais gaisa pārvadātājs šīs regulas izpratnē². *Thomson Airways* uzskata, ka, tā kā *TUIFly* bija uzņēmusies operatīvo atbildību par lidojuma veikšanu, prasījumi par kompensāciju ir vērojami tikai pret šo lidsabiedrību.

Spridumā lietā C-532/17 ES Tiesa atzīst, ka par apkalpojošo gaisa pārvadātāju ir jāuzskata tā lidsabiedrība, kura pieņem lēmumu veikt konkrētu lidojumu, tostarp nosakot tā maršrutu, un tādējādi ieinteresētajām personām sniegt gaisa pārvadājuma piedāvājumu. Lai pieņemtu šādu lēmumu, ir nepieciešams, ka lidsabiedrība uzņemas atbildību par šī lidojuma veikšanu, tostarp arī iespējamā tā atcelšanas vai ilgās kavēšanās gadījumā.

Līdz ar to lidsabiedrība, kā šajā lietā *Thomson Airways*, kura citai lidsabiedrībai iznomā lidmašīnu kopā ar apkalpi, tomēr pati neuzņemas operatīvo atbildību par lidojumu, nav kvalificējama par apkalpojošo gaisa pārvadātāju regulas izpratnē. Šajā aspektā nav nozīmes tam, ka pasažieriem izsniegtajā lidojuma rezervācijā ir minēts, ka lidojumu nodrošinās pirmā minētā lidsabiedrība.

Kompensācija par savienotajiem reisiem uz trešajām valstīm

Gaisa kuģa maiņa pēc starpnosēšanās nemaina faktu, ka divi vai vairāki lidojumi, kas rezervēti vienā rezervācijā, ir jāuzskata par vienu savienotu reisu, atzinusi ES Tiesa lietā C-537/17.

Claudia Wegener rezervēja lidsabiedrībā *Royal Air Maroc* reisu no Berlīnes (Vācijā) uz Agadiru (Marokā) ar vienu starpnosēšanos ar gaisa kuģa maiņu Kasablankā (Marokā). Kad viņa ieradās uz iekāpšanu lidojumam uz Agadiru, *Royal Air Maroc* viņai iekāpšanu atteica, norādot, ka viņai iedalītā sēdvietā ir piešķirta citam pasažierim. Visbeidzot *C. Wegener* iekāpa citā *Royal Air Maroc* gaisa kuģī un ieradās Agadirā ar četru stundu kavēšanos salīdzinājumā ar sākotnēji paredzēto laiku.

Vēlāk *C. Wegener* pieprasīja kompensāciju saistībā ar šo kavēšanos. *Royal Air Maroc* atteicās apmierināt viņas prasību, pamatojoties uz to, ka viņa nevar atsaukties uz tiesībām saņemt kompensāciju, kas paredzētas ES regulā par gaisa satiksmes pasažieru tiesībām³. Proti, šī

regula netiek piemērota attiecībā uz lidojumiem, kas veikti tikai ārpus Eiropas Savienības⁴. Kasablankas un Agadiras lidostas atrašanās vieta ir Maroka, tāpat regulas piemērojamība ir atkarīga no tā, vai abi lidojumi (Berlīne–Kasablanka un Kasablanka–Agadira), kuri tika rezervēti vienā rezervācijā, ir jāuzskata par vienu reisu (savienotu reisu) ar izlidošanas vietu ES dalībvalstī (Vācijā) vai arī tie ir jāskata atsevišķi.

ES Tiesa nosprieda, ka šī regula ir piemērojama pasažieru pārvadājumam, kurš veikts, pamatojoties uz vienu rezervāciju, un kurā starp izlidošanu no kādas dalībvalsts teritorijā esošas lidostas un ielidošanu trešās valsts teritorijā esošā lidostā ir paredzēta viena plānota starpnosēšanās ārpus ES ar gaisa kuģa maiņu.

ES Tiesas ieskatā, ja divi (vai vairāki) lidojumi ir rezervēti vienā rezervācijā, šie lidojumi saistībā ar pasažieru tiesībām saņemt kompensāciju veido vienu veselumu. Tāpat šie lidojumi ir jāuzskata par vienu un to pašu „savienoto reisu”. B J P

TIESU PRAKSE

- 1 Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 261/2004.
- 2 Atbilstoši šai regulai tā attiecas uz „apkalpojošo gaisa pārvadātāju”.
- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) (2004. gada 11. februāris) Nr. 261/2004. Saskaņā ar šo regulu lidojuma atcelšanas vai ielidošanas ilgās (trīs vai vairāk stundu) kavēšanās gadījumā aviopasažierim var būt tiesības uz kompensāciju, kuras apmērs atkarībā no attāluma var būt 250, 400 vai 600 eiro.
- 4 Saskaņā ar regulas 3. panta 1. punktu šo regulu piemēro:
a) pasažieriem, kas izlido no lidostas kādas dalībvalsts teritorijā, uz kuru attiecas līgums; b) pasažieriem, kas izlido no trešās valsts lidostas uz lidostu kādas dalībvalsts teritorijā, uz kuru attiecas līgums, ja vien viņi šajā trešajā valstī nav saņēmuši atlīdzinājumu vai kompensāciju un par viņiem nav rūpējušies un ja attiecīgo reisu apkalpojošais gaisa pārvadātājs ir Kopienas pārvadātājs.

Juridisko palīdzību varēs saņemt arī Satversmes tiesas procesā

Saeima 6. septembrī galīgajā lasījumā atbalstīja **grozījumus Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā**, kas paredz iespēju turpmāk valsts nodrošināto juridisko palīdzību saņemt arī Satversmes tiesas procesā, kā arī ieviest daļēji valsts nodrošinātu juridisko palīdzību noteikta veida civillietās.

Valsts nodrošināto juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā varēs lūgt persona, kas Satversmes tiesā iesniegusi konstitucionālo sūdzību, bet tiesa sakarā ar nepilnīgu tās pamatojumu vai pamatojuma trūkumu lietu atteikties ierosināt.

Iesniegums par juridisko palīdzību Satversmes tiesas procesā būs jāiesniedz Juridiskās palīdzības administrācijā ne vēlāk kā divus mēnešus pirms termiņa beigām, kas noteikts konstitucionālās sūdzības iesniegšanai. Satversmes tiesas procesā valsts nodrošinās juridiskās konsultācijas, procesuālo dokumentu sagatavošanu, kā arī juridiskās palīdzības sniegšanu tiesas sēdē.

Likuma grozījumi paredz arī iespēju saņemt daļēju valsts nodrošināto juridisko palīdzību personām, **kuru ienākumi nepārsniedz valstī noteiktās minimālās mēnešalgas ap-**

mēru. Šīs personas valsts nodrošināto juridisko palīdzību varēs saņemt, veicot līdzmaksājumu, kura apmēru noteiks Ministru kabinets.

Palīdzību būs iespējams saņemt lietās par dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošu un lietās, kurās ir strīds, kas izriet no saistību tiesībām un kurās prasības summa pārsniedz 150 000 eiro. Likums stāsies spēkā 2019. gada 1. janvārī, kad saskaņā ar grozījumiem Civilprocesa likumā minētās lietas tiesā būs tiesīgas vest personas pašas vai ar advokāta starpniecību. **J P**

Apkopota Augstākās tiesas prakse likuma „Par nodokļiem un nodevām” piemērošanā

Latvijā visus nodokļus un nodevas vienojošais likums ir likums „Par nodokļiem un nodevām”. Ņemot vērā, ka sakārtots un pārskatāms nodokļu „jumta” regulējums ir arī neatņemams elements komercdarbības vides uzlabošanai, **Augstākā tiesa ir apkopojusi praksi likuma „Par nodokļiem un nodevām” piemērošanā**.

Tiesu prakses apkopojuma „**Nodokļu tiesību vispārīgie jautājumi 2005–2018**” pamatā ir Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta nolēmumi, kas pieņemti laikā no 2005. līdz 2018. gadam. Apkopojumā ir iekļautas atziņas no vairāk nekā 260 nolēmumiem, tostarp atziņas no atsevišķiem Satversmes tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas

un Eiropas Savienības Tiesas nolēmumiem, taču izslēdzot tos nolēmumus, kuru aktualitāte ir zudusi sakarā ar spēkā esošo normatīvo aktu grozījumiem vai judikatūras maiņu.

Tiesu prakses apkopojumu sagatavojis *Mag.iur.* Aleksandrs Potaičuks, Augstākās tiesas Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas padomnieks.

Apkopojums veidots kā likuma „Par nodokļiem un nodevām” normu komentārs, kurā Augstākās tiesas nolēmumos atrodams atziņas sakārtotas pēc attiecīgajiem likuma pantiem. Katrai atziņai ir pievienota norāde uz izmantoto nolēmumu un tā punktiem. Ja izteiktā atziņa ietverta vairākos nolēmumos, norādīti arī pārējie nolēmumi. Ņemot vērā,

ka šīs jomas lietās risināmie jautājumi parasti ir cieši saistīti ar konkrētās lietas apstākļiem, nepieciešamības gadījumā ir ietvertas arī ziņas par lietas faktiskajiem apstākļiem.

Tiesu prakses apkopojumā īpaši aplūkoti tādi jautājumi kā nodokļu apmēra precizēšana, nodokļa iekasēšanas noilgums, atbildība par budžeta iemaksājamā nodokļa apmēra samazināšanu vai no budžeta atmaksājamā nodokļa apmēra nepamatotu palielināšanu, nodokļu pārbaudes un pierādījumu nodrošināšana.

Apkopojumu var lasīt Augstākās tiesas mājaslapas www.at.gov.lv sadaļā Judikatūra/Tiesu prakses apkopojumi/Administratīvās tiesības. **J P**

Apkopota ES Tiesas judikatūra maksātnespējas procedūru piemērošanā

Augstākās tiesas Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa sagatavoja Eiropas Savienības Tiesas (ES Tiesa) judikatūras atziņu apkopojumu pārrobežu maksātnespējas tiesību jomā.

Apkopojumā sniegts ieskats ES Tiesas atziņās par Padomes 2000. gada 29. maija regulas (EK) Nr. 1346/2000 nozīmīgākajiem jautājumiem par maksātnespējas procedūrām: regulas darbības joma, tiesu jurisdikcija, piemērojamās tiesību normas, nolēmumu atzīšana, sekun-

dārās maksātnespējas procedūras.

Judikatūras atziņas sistematizējis *Dr. iur.* Reinis Markvarts, Augstākās tiesas Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas padomnieks.

Kopš 2004. gada 1. maija attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu Latvijā ir piemērojams ES regulējums maksātnespējas tiesību jomā, tajā skaitā Padomes 2000. gada 29. maija regula (EK) Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām. Maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas pēc 2017. gada

26. jūnija, ir piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija regula (ES) Nr. 2015/848.

Šajā ES Tiesas judikatūras apkopojumā sniegts ieskats atziņās par nozīmīgākajiem regulas Nr. 1346/2000 jautājumiem. Par regulas Nr. 2015/848 normu piemērošanu ES Tiesa līdz šim vēl nav lēmusi.

Apkopojumu var lasīt Augstākās tiesas mājaslapas www.at.gov.lv sadaļā Judikatūra/Tiesu prakses apkopojumi/Civiltiesības. **J P**

PAPĪRA UN ELEKTRONISKO DOKUMENTU KĀRTOŠANA

ATBILSTOŠI LR MK NOTEIKUMIEM NR. 558,
KAS STĀJAS SPĒKĀ AR 2018. GADA 7. SEPTEMBRI

(16 MĀCĪBU STUNDAS*)

PROGRAMMAS MĒRĶIS

Izprast dokumentu pārvaldības būtību, svarīgākos normatīvos aktus un terminus; izstrādāt un noformēt dokumentus un to atvasinājumus atbilstoši jaunākajām normatīvo aktu prasībām. Veiksmīgi sagatavot elektroniskos dokumentus, izprast dokumentu apriti iestādē, arhīva darba pamatfunkcijas, kā arī iepazīties ar praktiskiem piemēriem un to pielietošanu. Papildus kursa ietvaros būs praktiskie darbi dokumentu sagatavošanā un arhīvu pārvaldībā.

MĀCĪBU KURSA SATURS

1. Normatīvie akti, kuri reglamentē dokumentu pārvaldību.
2. Dokumentu juridiskais spēks.
3. Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas jaunās prasības pēc MK noteikumiem Nr. 558.
4. Tehniskās prasības dokumentu noformēšanā.
5. Dokumentu oriģināli un to atvasinājumi.
6. Pārvaldes dokumentu sistēma un tajā ietilpstošās dokumentu grupas:
 - organizatoriskie dokumenti;
 - rīkojuma dokumenti;
 - personāla dokumenti;
 - faktu fiksējoši dokumenti;
 - sarakstes dokumenti.
7. Elektroniskie dokumenti un to atvasinājumi.
8. Personas datu un privātuma aizsardzība lietvedības dokumentu izstrādē.
9. Dokumentu izstrādāšanas praktiskie darbi.
10. Arhīva darba pamatfunkcijas un praktiskie darbi.

KURSU VADĪTĀJA

MBA

JOLANTA BRILTE,

SIA Biznesa augstskola Turība lektore,
SIA Apmācību un tālākizglītības aģentūra
valdes priekšsēdētāja

DALĪBAS MAKSA

118,00 EUR + PVN
(cena ar PVN 142,78 EUR),
dalības maksā iekļauti
izdales materiāli un pusdienas.
Mācību kursa apmeklētāji
saņems apliecību par
mācību kursa apgūšanu.

KURSU NORISES LAIKS

11. un 18. OKTOBRĪ

KURSU NORISES VIETA

Graudu ielā 68, Rīgā

PIETEIKŠANĀS UN RĒĶINU APMaksa
līdz 8. oktobrim (ieskaitot)!

PUBLISKĀS UZSTĀŠANĀS UN PROFESIONĀLĀS PREZENTĀCIJAS PRASMES

(16 MĀCĪBU STUNDAS*)

**IESAKĀM
PAŠVALDĪBU
DARBINIEKIEM!**

*«Darba vidē ne vienmēr labāko novērtējumu
dod kvalitatīvi izpildīts darbs, bet gan tā pareiza
pasniegšana uzņēmuma vadībai un kolēģiem.
Iemācoties to darīt profesionāli, Jūs būsiet labākais savā sfērā!»*

PROGRAMMAS MĒRĶIS

Sniegt praktiskus padomus, kā tikt galā ar stresu pirms publiskās uzstāšanās; kā gatavoties svarīgām darba prezentācijām; ko akcentēt PowerPoint prezentācijās; kā pastiprināt teiktā nozīmi un ietekmi; efektīvas metodes prezentācijas prasmju uzlabošanai; veidi kā un kur mācīties publisko runu pašmācības ceļā.

MĀCĪBU KURSA SATURS

- Paņēmieni publiskās uzstāšanās sagatavošanai.
- Kā tikt galā ar stresu pirms uzstāšanās.
- Padomi, kuri var palīdzēt uzlabot un izveidot par lielisku jebkuru publisko uzstāšanos.
- PowerPoint prezentāciju «zelta likumi».
- Ķermeņa valodas izmantošana savas ziņas pastiprināšanai.
- «Stāstu stāstīšanas metode».
- Mācību video.
- Prakse.
- Kur un kā apgūt publisko runu pašmācības ceļā.

KURSU VADĪTĀJA

IMPA

TATJANA TITAREVA,

lektore RISEBA un LKA Latvijas Kultūras Koledžā.
Pārzina publisko runu 11 gadus. Uztājusies
dažādām auditorijām: politiķiem, uzņēmējiem,
jauniešiem u.c. no Eiropas, Āzijas, Āfrikas un
Latīņamerikas. Ir pirmā amerikāņu publiskās
runas kluba līdzdibinātāja Latvijā.

DALĪBAS MAKSA

118,00 EUR + PVN
(cena ar PVN 142,78 EUR),
dalības maksā iekļauti
izdales materiāli un pusdienas.
Mācību kursa apmeklētāji
saņems apliecību par
mācību kursa apgūšanu.

KURSU NORISES LAIKS

2. un 9. NOVEMBRĪ

KURSU NORISES VIETA

Graudu ielā 68, Rīgā

PIETEIKŠANĀS UN RĒĶINU APMaksa
līdz 29. oktobrim (ieskaitot)!

ABONĒJIET PĀRBAUDĪTU INFORMĀCIJU PROFESIONĀĻIEM!

Kā piliens pie piliena lietus lāses satek strautes un upēs, un tie savukārt jūrās un plašos okeānos. Tā arī mēs, izdevniecība *Lietišķās informācijas dienests*, kā pilienu pie piliena, krājam visu jaunāko informāciju par likumdošanas normatīvo aktu izmaiņām un apkopojam *Normatīvo aktu abonentizdevumos*.

- *Nodokļu sistēma*
- *Grāmatvedība*
- *Sociālā un darba likumdošana*
- *Profesiju klasifikators*
- *Civillikums. Civilprocesa likums. Darba likums*
- *Administratīvo pārkāpumu kodekss. Krimināllikums. Kriminālprocesa likums*
- *Uzņēmējdarbība*
- *Būvniecība*
- *Tiesu sistēma*

Abonentizdevumu nomaināmo lapu sistēma vienmēr palīdzēs atrast aktuālo normatīvo aktu starp tūkstošiem LR un ES dokumentu.

- *Налоговая система*
- *Бухгалтерский учет*
- *Социальное и трудовое законодательство*
- *Гражданский закон. Гражданский процессуальный закон. Трудовой закон*
- *Предпринимательская деятельность*

Ja vēl neesat saņēmis vēstuli ar abonēšanas piedāvājumu

2019. gadam, sazinieties ar mums:

■ tālrunis 67606110

■ e-pasts: lid@lid.lv

■ www.lid.lv/abonentizdevumi

